

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ  
Навчально-науковий інститут деревообробних технологій і дизайну

Кафедра дизайну

**ПАХАЛКОВА  
КАТЕРИНА РОМАНІВНА**

УДК 7.012-021.3:7.017:7.02

Кваліфікаційна робота магістерського рівня вищої освіти

**Дизайн просторово-предметного середовища з  
врахуванням гендерного підходу**

**Design of the spatial and subject environment  
with consideration of the gender approach**

спеціальність 022 «Дизайн»  
галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

Науковий керівник:  
канд. мистецтвознавства,  
доц. Прокопчук І.Ю.;

Рецензент: Канд. мистецтвознавства, доц. Пелеш І.І.  
(звання, посада, прізвище та ініціали, підпис)

Кафедра \_\_\_\_\_ дизайну  
Другий рівень вищої освіти \_\_\_\_\_ магістр  
Спеціальність \_\_\_\_\_ 022 «Дизайн»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

д. пед. н., проф. Прусак В.Ф.

« 22 » Листопада 2024 р.

**ЗАВДАННЯ  
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА**

Нахашикової Катерини Романівни  
(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи Дизайн просторово-предметного середовища з врахуванням гендерного пірхору

Науковий керівник роботи кадр. мистецтв, доцент проф. Прусовик Т.О.

Затверджені наказом університету № С-428 від 01 липня 2024 року.

2. Термін подання кваліфікаційної роботи до захисту 20 грудня 2024р.

3. Вихідні дані роботи Наукове обґрунтування гендерних пірхорів в дизайні просторово-предметного середовища розробляє різноманітні більш універсальні та адаптивні рішення які забезпечують зручність і естетичність використання простору крім статі, віку, фізич. можлив. на сучасному етапі.

4. Зміст теоретичної частини (розділи, які потрібно розробити)

Розділ 1 - Аналіз теоретичної бази, мета і цілі та обґрунтування дослідження.

Розділ 2 - Основні принципи та методи дослідження просторово-предметного середовища з врахуванням гендерного пірхору.

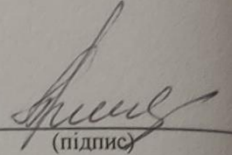
Розділ 3 - Дизайн просторово-предметного середовища з врахуванням гендерного пірхору.

5. Перелік практичної частини (графічний матеріал)

Інформаційний банк з анотаціями  
висловом змісту наукової статті з інструменталь-  
ного і візуалізаційного авторських рекомендацій

6. Дата видачі завдання 22 вересня 2024 р.

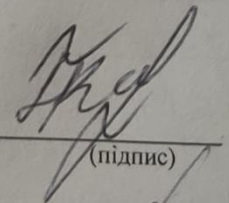
Науковий керівник роботи

  
(підпис)

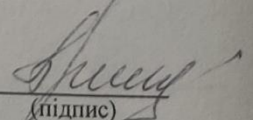
### КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

| № з/п | Назва етапів кваліфікаційної роботи  | Термін виконання етапів роботи | Примітка |
|-------|--|--------------------------------|----------|
| 1     | Інформаційний пошук.   | вересень                       |          |
| 2     | Формування зібраного матеріалу та визначення головних складових  | вересень-жовтень               |          |
| 3     | Написання вступу.  | жовтень                        |          |
| 4     | Написання основної частини та перед проектний пошук.   | жовтень-листопад               |          |
| 5     | Написання висновків, оформлення списку використаних джерел та додатків.  | листопад-грудень               |          |
| 6     | Оформлення рукопису кваліфікаційної роботи, перевірка на антиплагіат теоретичної частини.<br>Виконання практичної частини. | грудень                        |          |
| 7     | Рецензування, оформлення презентації та захист.  | грудень                        |          |

Здобувач РВО «Магістр»

  
(підпис)

Науковий керівник роботи

  
(підпис)

## ЗМІСТ

|   |    |
|---|----|
| <b>ВСТУП</b> .....  | 5  |
| <b>РОЗДІЛ 1. АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛЬНОЇ БАЗИ, МЕТОДИКА ТА ОБҐРУНТУВАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ</b> .....                                | 10 |
| 1.1. Аналіз джерел з теорії дизайну просторово-предметного середовища та методика дослідження.....                  | 10 |
| 1.2. Гендерний підхід у дизайні: соціокультурний контекст та його значення.....                                     | 13 |
| 1.3. Основні чинники, що впливають на проектування гендерно-чутливого середовища .....                              | 16 |
| Висновки до першого розділу.....  | 20 |
| <b>РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИ ПРОЄКТУВАННЯ ГЕНДЕРНО-ЧУТЛИВОГО ПРОСТОРОВО-ПРЕДМЕТНОГО СЕРЕДОВИЩА</b> ..... | 23 |
| 2.1. Вплив гендерних особливостей на проектування середовища.....   | 23 |
| 2.2. Методи адаптації дизайну до потреб користувачів .....  | 26 |
| 2.3. Естетичні та функціональні рішення в контексті гендерного підходу.....   | 3  |
| Висновки до другого розділу .....   | 38 |
| <b>РОЗДІЛ 3. ДИЗАЙН ПРОСТОРОВО-ПРЕДМЕТНОГО СЕРЕДОВИЩА З ВРАХУВАННЯМ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ</b> .....                    | 41 |
| 3.1. Гендерний підхід у прийнятті проєктних рішень в дизайні інтер'єрів ...   | 41 |
| 3.2. Функціональне зонування середовища з урахуванням гендерних потреб.....   | 43 |
| 3.3. Гендерний аспект в інноваційному інклюзивному дизайні.....   | 49 |

|   |           |
|---|-----------|
|   | 5         |
| 3.4. Характеристика авторської розробки на основі досліджуваної теми..... | 52        |
| Висновки до третього розділу .....  | 55        |
| <b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....</b>                                    | <b>58</b> |
| <b>ВИСНОВКИ .....</b>   | <b>61</b> |
| <b>ДОДАТКИ.....</b>   | <b>64</b> |
| <b>АНОТАЦІЯ.....</b>  | <b>81</b> |
| <b>ВСТУП</b>  |           |

**Актуальність теми і доцільність дослідження.** У сучасному світі дизайн просторово-предметного середовища виступає важливим інструментом формування комфортного та функціонального простору, який впливає на добробут і якість життя людини. Проте, попри розвиток дизайнерської індустрії, гендерний підхід у створенні інтер'єрів та архітектурних рішень залишається недостатньо дослідженим і впровадженим. Це призводить до обмеженого врахування індивідуальних потреб користувачів різних гендерів, що, своєю чергою, знижує ефективність і універсальність створених середовищ.

Гендерно-чутливий дизайн спрямований на врахування фізіологічних, психологічних, соціокультурних та естетичних особливостей представників усіх гендерів, що дозволяє створювати середовище, яке відповідає сучасним вимогам інклюзивності та рівності. Такий підхід є особливо важливим в умовах глобальних змін, коли зростає значення індивідуалізації простору, адаптації до потреб різних соціальних груп та забезпечення комфортного середовища для всіх.

Актуальність теми посилюється зростанням суспільного запиту на інклюзивність, яка охоплює не лише фізичну доступність, а й психологічний комфорт та гармонійність простору. Наприклад, у громадських просторах, таких як школи, університети, лікарні або торгові центри, важливо створювати середовище, яке сприяє соціальній інтеграції, враховує потреби різних груп користувачів і не викликає почуття дискримінації чи дискомфорту.

З огляду на це, дослідження дизайну просторово-предметного середовища з врахуванням гендерного підходу є не лише актуальним, але й доцільним з практичної та теоретичної точок зору. Науково обґрунтоване врахування гендерних аспектів дозволяє розробляти більш універсальні та адаптивні рішення, які забезпечують зручність і ефективність використання простору незалежно від статі, віку чи фізичних можливостей.

Практична доцільність дослідження полягає у розробці рекомендацій для дизайнерів, архітекторів та урбаністів, які прагнуть впроваджувати

гендерночутливі рішення у свої проекти. Крім того, результати цієї роботи можуть стати основою для розробки нових стандартів у дизайні, спрямованих на підвищення доступності та універсальності середовища.

Зокрема, важливим аспектом є вплив гендерного підходу на створення гармонійного простору, що включає вибір кольорової гами, матеріалів, текстур та розташування меблів. Наприклад, різні гендерні групи можуть по-різному сприймати кольори, форми та функціональність предметів, що потребує детального аналізу та врахування цих аспектів у проектуванні. Особливу увагу слід приділити також питанням ергономіки, яка відіграє ключову роль у забезпеченні фізичного комфорту користувачів.

Аналіз даного дослідження також має важливу соціокультурну складову, адже врахування гендерного підходу у дизайні сприяє подоланню стереотипів та формуванню суспільства, орієнтованого на рівність та повагу до різноманітності. Це дозволяє не лише створювати естетичні й функціональні середовища, але й робити вагомий внесок у розвиток соціальної відповідальності у сфері дизайну.

Таким чином, дослідження є актуальним і доцільним, оскільки воно відповідає викликам сучасності та сприяє вдосконаленню дизайнерської практики, забезпечуючи гармонію між естетикою, функціональністю та потребами користувачів.

### **Зв'язок роботи з науковими програмами, темами.**

Кваліфікаційна робота на здобуття рівня вищої освіти «Магістр» виконана згідно тематичного плану наукових досліджень кафедри дизайну Національного лісотехнічного університету України в межах комплексної теми наукової роботи кафедри дизайну «Дослідження з теорії і практики дизайну, мистецтва, культури та розвитку дизайн-освіти в Україні» (зареєстрована в Укр ІНЕІ, № Державний реєстраційний номер: 01210110772, від 23.04.2021).

Тема наукової роботи «Дизайн просторово-предметного середовища з врахуванням гендерного підходу» затверджена наказом НЛТУ України № С-428 від 01 липня 2024 р.

**Мета роботи** – виявити та проаналізувати найсуттєвіші аспекти і особливості дизайну просторово-предметного середовища з врахуванням гендерного підходу.

Для досягнення мети визначено такі завдання:

1. Проаналізувати літературу з досліджуваної проблеми, окреслити коло джерел і методику дослідження;
2. Виявити основні принципи дизайну гендерно-чутливого середовища;
3. Виявити розкрити; охарактеризувати; проаналізувати; довести вплив фізіологічних, психологічних та ергономічних аспектів на проектування гендерно-чутливого простору
4. Проаналізувати практичні приклади реалізації гендерно-чутливого дизайну у різних просторах, враховуючи міжнародний і український досвід, а також визначити ефективні підходи до інтеграції гендерного аспекту.
5. Обґрунтувати естетичні та функціональні рішення в контексті гендерного підходу: визначити критерії та принципи адаптації простору до сучасних вимог універсальності та інклюзивності.
6. Розробити авторську пропозицію дизайну просторово-предметного середовища з врахуванням гендерного підходу, що базується на отриманих теоретичних і практичних результатах дослідження.

**Об'єкт дослідження** — дизайн просторово-предметного середовища.

**Предмет дослідження** – різноманітні прояви гендерного підходу у дизайні просторово-предметного середовища.

**Методи дослідження.** Для досягнення мети дослідження врахування гендерних підходів до дизайну просторово-предметного середовища були використані наступні методи: аналіз літератури – для вивчення теоретичних засад дизайну, гендерних аспектів у проектуванні та сучасних інноваційних підходів; порівняльний аналіз – для визначення відмінностей у сприйнятті та використанні простору чоловіками й жінками, а також оцінки гендерно-чутливих

рішень у світовій та українській практиці; соціологічне опитування – для збору даних про потреби та очікування користувачів щодо гендерно-чутливого середовища; ергономічне моделювання – для визначення оптимальних параметрів меблів та обладнання з урахуванням фізіологічних особливостей користувачів; системний підхід – для інтеграції фізіологічних, психологічних, соціокультурних і технологічних чинників у процес проектування; **проектний метод** – для розробки авторської концепції гендерно-чутливого дизайну, що відповідає сучасним вимогам інклюзивності та універсальності.

Застосування цих методів дозволило забезпечити комплексність дослідження та розробку практичних рекомендацій для впровадження гендерночутливих рішень у дизайні просторово-предметного середовища.

**Експериментальна база.** Дослідження виконувалося у Національному лісотехнічному Університеті України у (ННІ Деревообробних технологій і дизайну, кафедра дизайну).

**Наукова новизна дослідження.** Наукова новизна роботи полягає у розробці комплексного підходу до проектування гендерно-чутливого просторово-предметного середовища, що враховує фізіологічні, психологічні, соціокультурні та ергономічні особливості користувачів. Визначено критерії ефективності інтер'єрних рішень, інтеграцію інноваційних технологій і принципи адаптації середовища. Запропоновано авторську концепцію дизайну, яка може бути застосована для підвищення інклюзивності та функціональності сучасних просторів.

**Практичне значення дослідження** полягає у застосуванні отриманих теоретичних знань на практиці. Результати дослідження були враховані в авторській дизайн-розробці. Особистий внесок автора полягає в теоретичній систематизації зібраного матеріалу та розробки авторської пропозиції.

**Особистий внесок автора** полягає в систематизації зібраного матеріалу, у вивченні основних принципів та аспектів дизайну просторово-предметного

середовища з урахуванням гендерного підходів, розроблено авторську пропозицію з дизайну.

**Апробація результатів дослідження.** Основні положення дипломної магістерської роботи обговорювались на 76-й науково-практичній конференції студентів, аспірантів та слухачів Малої лісової академії НЛТУ України, тема доповіді «Гендерно-чутливий підхід у дизайні просторово-предметного середовища». Опубліковано тези доповіді в науковому збірнику «Матеріали 76-ї науково-технічної конференції студентів, аспірантів та слухачів Малої лісової академії НЛТУ України. Львів: Видавництво НЛТУ України, 2024. С. 314-315.

**Структура роботи.** Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (50 найменувань). додатків та дизайнерської розробки. Повний обсяг дослідження 75 сторінок. Робота включає банер (1200 x 2400) з анотованим викладом змісту дослідження, ілюстраціями та візуалізаціями авторської розробки.

## РОЗДІЛ 1

### АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛЬНОЇ БАЗИ, МЕТОДИКА ТА ОБҐРУНТУВАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

#### 1.1. Аналіз джерел з теорії дизайну просторово-предметного середовища та методика дослідження.

Дизайн просторово-предметного середовища є фундаментальною частиною сучасної архітектури, мистецтва та науки про формування середовища, в якому людина взаємодіє з об'єктами, простором та іншими людьми. Складність цього напрямку полягає в інтеграції різних аспектів, включаючи естетичні, функціональні, ергономічні, соціокультурні та технологічні складові. У процесі проектування дизайнери враховують потреби користувачів, зокрема фізіологічні, психологічні, соціальні та культурні аспекти. Аналіз джерел з теорії дизайну просторово-предметного середовища дозволяє розкрити історичні, концептуальні та практичні аспекти цієї сфери, а також оцінити сучасні підходи до створення інноваційних рішень.

Ключовою базою для цього дослідження є класичні праці, що сформували фундаментальне розуміння дизайну. Рудольф Арнхейм у своїй праці *«Мистецтво і візуальне сприйняття»* детально розглядає психологічні аспекти сприйняття форми, кольору та текстури. Він підкреслює важливість композиційної рівноваги для створення гармонійного середовища, яке сприяє не лише естетичному задоволенню, але й ефективній функціональності. Арнхейм стверджує, що візуальне сприйняття є активним процесом, у якому мозок інтерпретує отриману інформацію, формуючи унікальне сприйняття простору.

Джеймс Панеро та Мартін Целник у книзі *«Розміри людини в інтер'єрі»* аналізують вплив антропометричних даних на проектування просторів. Автори

наголошують, що створення середовища має враховувати фізіологічні параметри людини для забезпечення комфорту, безпеки та ефективності. Їх дослідження стали основою для формування стандартів ергономіки, які широко використовуються в проектуванні інтер'єрів, меблів та об'єктів міського середовища.

Дон Норман у своїй знаковій праці *«Емоційний дизайн: Чому ми любимо (або ненавидимо) речі, якими користуємося»* наголошує, що ефективний дизайн повинен викликати емоційний відгук. Автор стверджує, що предмети та середовища, які спонукають до позитивних емоцій, створюють триваліші взаємозв'язки між користувачем і простором. Цей підхід є важливим для сучасного дизайну, який зосереджується на створенні не лише функціональних, а й психологічно комфортних просторів.

Гендерний підхід у дизайні є сучасною тенденцією, яка значно змінює уявлення про проектування середовищ. У праці Карен Франк *«Gendered Spaces in Architecture and Design»* розглядаються соціокультурні аспекти гендерних відмінностей у використанні та сприйнятті простору. Авторка підкреслює, що створення дизайну повинно враховувати роль гендеру як соціального конструкта, який впливає на поведінку, очікування та потреби користувачів. Ольга Коваленко у своїй роботі *«Гендерний підхід у дизайні сучасного інтер'єру»* досліджує адаптацію простору до гендерних потреб, звертаючи увагу на колористику, вибір матеріалів, текстур та ергономічні рішення.

Методологія дослідження базується на комплексному підході, що включає теоретичний та практичний аналіз. Основою теоретичного аналізу є вивчення літератури, що дозволяє виявити основні принципи, підходи та напрями у дизайні просторово-предметного середовища. Практичний аспект методології включає порівняльний аналіз існуючих гендерно-чутливих рішень у дизайні, який дозволяє оцінити ефективність таких рішень у різних контекстах.

Соціологічне опитування є важливим компонентом методології. Воно спрямоване на збір інформації про очікування та потреби користувачів, зокрема

представників різних гендерних груп. Аналіз отриманих даних дозволяє сформулювати науково обґрунтовані рекомендації для створення адаптивного середовища. Ергономічне моделювання використовується для тестування запропонованих рішень, оцінки їх відповідності фізіологічним та психологічним потребам користувачів.

Інтеграція результатів теоретичного та практичного аналізу забезпечує можливість розробки інноваційних концепцій дизайну просторово-предметного середовища. Такий підхід дозволяє створювати середовища, які відповідають сучасним вимогам функціональності, естетики та інклюзивності. Гендерночутливий дизайн забезпечує рівність і комфорт для всіх користувачів, сприяючи гармонійному поєднанню фізичних, психологічних та соціокультурних аспектів.

Результати цього дослідження є вагомим внеском у розвиток сучасного дизайну, оскільки вони формують науково обґрунтовану базу для впровадження інклюзивних та адаптивних рішень. Гендерний підхід у проектуванні середовищ відкриває нові перспективи у створенні просторів, які гармонійно поєднують естетику, функціональність та соціальну відповідальність.

**Методика дослідження** Методика дослідження базується на багаторівневому підході, який включає використання як теоретичних, так і практичних методів. Основна мета полягає у забезпеченні комплексного аналізу, що враховує фізіологічні, психологічні та соціокультурні аспекти дизайну просторово-предметного середовища.

На першому етапі дослідження було проведено аналіз наукових джерел та літератури, що охоплює роботи провідних авторів у галузі дизайну, ергономіки, архітектури та психології. Цей етап дозволив визначити основні теоретичні концепції та історичний розвиток принципів проектування простору. Особлива увага приділялася працям, які досліджують вплив фізичних та емоційних характеристик простору на сприйняття користувачами.

Другим етапом став порівняльний аналіз гендерно-чутливих рішень у дизайні інтер'єрів та архітектури. Було вивчено міжнародний досвід у створенні інклюзивного середовища, яке враховує різноманітні потреби користувачів. Це дозволило виявити як позитивні приклади реалізації принципів гендерної рівності у дизайні, так і недоліки, які потребують вдосконалення. Порівняння підходів, що використовуються у різних соціокультурних контекстах, забезпечило системне бачення проблеми.

Третій етап передбачав проведення соціологічного дослідження. Було розроблено анкету, спрямовану на збір даних про потреби, уподобання та очікування користувачів різного віку, статі та соціальних груп. Участь в опитуванні взяли представники різних соціальних та гендерних категорій, що забезпечило широку вибірку для аналізу. Зібрані дані дозволили визначити ключові фактори, які впливають на сприйняття простору, а також оцінити відповідність сучасних дизайн-рішень потребам користувачів.

На четвертому етапі використовувались методи ергономічного моделювання. Було створено тривимірні моделі просторових рішень із врахуванням антропометричних параметрів різних груп користувачів. Цей етап дозволив протестувати запропоновані рішення, оцінити їх функціональність, адаптивність та естетичність. Моделювання також сприяло визначенню можливих обмежень у реалізації проектів та пошуку шляхів їх подолання.

П'ятий етап полягав у систематизації отриманих результатів. Інтеграція даних, зібраних у процесі теоретичного та практичного аналізу, дозволила сформулювати рекомендації для створення гендерно-чутливого простору. На цьому етапі було розроблено концепцію інклюзивного середовища, яка відповідає сучасним вимогам інтер'єрного та архітектурного дизайну.

Окремо в рамках методики було використано метод візуального аналізу. Він полягав у детальному вивченні фотографій, креслень, схем та візуальних матеріалів, пов'язаних із проектами гендерно-чутливого дизайну. Це дозволило

оцінити особливості використання кольорових палітр, текстур, форм і матеріалів у контексті адаптації простору до потреб користувачів різних гендерних груп.

Результати проведених етапів дали змогу сформувавши цілісний підхід до проектування просторово-предметного середовища, який враховує як фізичні та емоційні потреби користувачів, так і соціокультурні особливості середовища. Інтеграція різних методів дослідження забезпечила створення науково обґрунтованої основи для впровадження інноваційних та інклюзивних рішень у дизайні.

Таким чином, запропонована методика дослідження є універсальною, оскільки може бути застосована до аналізу різноманітних аспектів дизайну просторово-предметного середовища. Вона дозволяє отримати глибокі теоретичні знання та розробити практичні рекомендації, які відповідають сучасним стандартам функціональності, естетики та інклюзивності.

## **1.2. Гендерний підхід у дизайні: соціокультурний контекст та його значення.**

Гендерний підхід у дизайні є важливою складовою сучасного проектування, оскільки він спрямований на врахування фізіологічних, психологічних і соціокультурних особливостей представників усіх гендерів. Такий підхід базується на розумінні того, що простір, як фізичне і соціальне середовище, впливає на комфорт, продуктивність і взаємодію користувачів. Гендер у цьому контексті розглядається не лише як біологічна ознака, а як соціально-конструкторська категорія, яка визначає потреби та очікування користувачів щодо простору.

Соціокультурний контекст відіграє вирішальну роль у формуванні підходів до дизайну. У традиційних суспільствах простір часто розподілявся за гендерною ознакою.

Наприклад, у багатьох культурах кухня вважалася жіночим простором, тоді як робочий кабінет чи громадські місця асоціювалися із чоловічою діяльністю.

У сучасному світі ці стереотипи поступово зникають, однак вони все ще можуть впливати на сприйняття середовища. Саме тому гендерний підхід спрямований на створення універсального, інклюзивного простору, який враховує специфічні потреби різних соціальних груп.

Практичне застосування гендерного підходу можна спостерігати у зонуванні простору. Наприклад, у сучасних офісах дедалі частіше використовують гендерно-нейтральні рішення, такі як спільні простори для відпочинку, універсальні санітарні кімнати та робочі місця, адаптовані для різних фізичних потреб. Це дозволяє забезпечити рівність і зручність для всіх працівників, незалежно від їхніх особливостей.

Дослідження, такі як праці Карен Франк «Gendered Spaces in Architecture and Design» [22], доводять, що простір впливає на сприйняття людиною своєї ролі у суспільстві. Наприклад, наявність приватних зон у громадських місцях, таких як кімнати для догляду за дітьми чи зони для годування, сприяє підтримці рівності у виконанні сімейних обов'язків. Це важливо, оскільки такі рішення змінюють стереотипне уявлення про «традиційні ролі» в суспільстві.

У житлових приміщеннях гендерний підхід проявляється у виборі нейтральних кольорових рішень, багатофункціональних меблів і зон, які можна легко трансформувати. Наприклад, дитячі кімнати дедалі частіше проєктуються як універсальні простори, які можуть відповідати потребам як хлопчиків, так і дівчаток, що допомагає уникнути гендерних стереотипів у вихованні.

Важливим аспектом гендерного підходу є врахування ергономіки. Наприклад, робочі столи, стільці, кухонні стільниці повинні бути адаптовані до середнього зросту користувачів обох статей. Практика використання регульованих меблів дозволяє створити більш комфортне середовище для всіх членів сім'ї або працівників в офісі.

Сучасний дизайн також включає використання технологій для створення адаптивного середовища. Наприклад, у багатьох громадських місцях впроваджуються автоматичні системи керування освітленням і кліматом, які

враховують індивідуальні потреби користувачів. Такі рішення роблять простір не лише функціональним, але й комфортним, незалежно від гендеру.

Соціокультурний контекст гендерного підходу також проявляється у виборі матеріалів і текстур. Наприклад, у країнах із традиційно суворими умовами клімату використання теплозберігаючих матеріалів вважається важливим фактором, який враховує потреби жінок і дітей, які більше часу проводять удома. У західних країнах, де акцент робиться на мінімалізм і екологічність, використовуються натуральні матеріали, що відповідають сучасним соціальним очікуванням рівності та сталого розвитку.

У громадських просторах гендерний підхід стає стандартом. Наприклад, у скандинавських країнах вже давно впроваджені універсальні санітарні кімнати, які враховують потреби усіх користувачів, включаючи людей із різною статевою ідентичністю. Це рішення сприяє зменшенню соціального розділення та підвищує рівень комфорту в суспільстві.

Гендерний підхід також має значення для психологічного комфорту. Наприклад, дослідження підтверджують, що різні гендери мають різне сприйняття кольору, простору і світла. Чоловіки, зазвичай, віддають перевагу чітким лініям і контрастним кольорам, тоді як жінки — м'яким формам і теплим відтінкам. Урахування цих особливостей дозволяє створювати середовище, яке буде сприятливим для кожного.

Таким чином, гендерний підхід у дизайні є не лише технічним аспектом, але й важливим соціальним інструментом. Його значення полягає у створенні інклюзивного, комфортного та функціонального простору, який враховує потреби всіх користувачів, сприяє рівності та забезпечує гармонію між естетикою та функціональністю. У сучасному дизайні цей підхід виступає фундаментом для вирішення соціальних і культурних викликів, що постають перед суспільством.

### **1.3. Основні чинники, що впливають на проєктування гендерночутливого середовища.**

Проєктування гендерно-чутливого середовища є складним багатофакторним процесом, який враховує фізіологічні, психологічні, соціокультурні, ергономічні та технологічні аспекти. Таке середовище має забезпечувати комфорт, доступність і функціональність для користувачів різного віку, статі та соціального статусу. Нижче розглянуто основні чинники, які впливають на створення такого середовища.

**Фізіологічні особливості.** Врахування антропометричних і фізіологічних відмінностей між різними гендерними групами є ключовим аспектом у проєктуванні комфортного та функціонального середовища. Середній зріст, сила, особливості моторики чоловіків і жінок безпосередньо впливають на вибір висоти меблів, ширину проходів, рівень освітлення та інші параметри простору. Наприклад, дослідження Джеймса Панеро та Мартіна Целника [21] свідчать про те, що адаптація простору до цих відмінностей може значно підвищити рівень комфорту, ефективності та безпеки користувачів.

**Антропометричні параметри.** Антропометричні відмінності, зокрема зріст і довжина кінцівок, мають вирішальне значення під час вибору висоти робочих поверхонь, стільців чи полиць. Наприклад, у середньому жінки мають менший зріст, ніж чоловіки, що впливає на зручність доступу до верхніх полиць або використання меблів із фіксованою висотою. Тому важливо застосовувати регульовані меблі, такі як столи чи стільці з можливістю зміни висоти, щоб забезпечити універсальність і комфорт для всіх користувачів.

**Фізична сила та моторика.** Особливості фізичної сили та моторики також повинні враховуватися у дизайні. Наприклад, жінки, як правило, мають меншу фізичну силу, тому двері, шухляди та інші елементи інтер'єру повинні легко відкриватися без надмірних зусиль. Використання сучасних механізмів, таких як амортизатори чи системи «push-to-open», дозволяє створювати більш доступне середовище.

**Вплив на зонування.** Фізіологічні відмінності також впливають на планування простору. Наприклад, у спортивних зонах або місцях активного відпочинку слід передбачити обладнання різної висоти та ваги, щоб воно було доступним для людей із різними фізичними можливостями. У громадських просторах ширина проходів має бути достатньою, щоб забезпечити зручність пересування як чоловіків, так і жінок, а також людей із обмеженими можливостями.

**Практичні приклади.** У робочих приміщеннях антропометричні особливості враховуються через використання ергономічних крісел, які підтримують правильну поставу та адаптуються до розмірів користувача. У громадських місцях, таких як аеропорти чи вокзали, лавки розміщуються на різній висоті, щоб відповідати потребам різних людей. У дитячих закладах меблі проєктуються з урахуванням росту й моторики дітей, забезпечуючи їм комфорт і безпеку. Таким чином, врахування фізіологічних особливостей різних гендерних груп дозволяє створювати середовища, які є комфортними, безпечними та доступними для всіх. Інтеграція цих аспектів у проєктування сприяє інклюзивності та гармонійній взаємодії користувачів із простором.

**Психологічні особливості.** Гендер впливає на психологічне сприйняття кольору, текстур, освітлення та загальної атмосфери простору. Наприклад, теплі відтінки та м'які текстури часто асоціюються з комфортом і затишком, які переважно позитивно сприймаються жінками. Чоловіки, натомість, можуть віддавати перевагу контрастним кольорам і чітким лініям. Урахування цих особливостей сприяє створенню середовища, яке відповідає очікуванням різних груп користувачів.

**Соціокультурний контекст.** Середовище повинно враховувати соціокультурні особливості спільнот, у яких воно функціонуватиме. Наприклад, у деяких культурах жінки більше часу проводять у домашніх умовах, що зумовлює необхідність особливої уваги до ергономіки кухонь, віталень та інших житлових зон. У публічних просторах, таких як офіси чи школи,

гендерночутливий підхід може проявлятися у створенні зон відпочинку, спільних просторів та універсальних санітарних кімнат.

**Ергономічні аспекти.** Ергономіка є ключовим фактором у проєктуванні простору, особливо коли йдеться про багатофункціональні приміщення. Використання регульованих меблів, наприклад столів і стільців з налаштуванням висоти, дозволяє створити зручні умови для користувачів з різними фізіологічними потребами. Крім того, правильно спроектоване зонування простору може забезпечити оптимальне використання приміщення для різних цілей.

**Інклюзивність.** Інклюзивний підхід є невід'ємною складовою гендерночутливого середовища. Він передбачає створення простору, який доступний для всіх, включаючи людей із обмеженими можливостями. Наприклад, широкі дверні проходи, відсутність порогів, адаптивні санітарні кімнати є стандартами інклюзивного дизайну. Такий підхід забезпечує комфортне користування простором усіма групами населення, незалежно від їхніх фізичних чи соціальних особливостей.

**Технологічні інновації.** Сучасні технології відкривають нові можливості для проєктування гендерно-чутливого середовища. Наприклад, автоматичні системи освітлення, клімат-контроль та «розумні» пристрої дозволяють адаптувати простір до індивідуальних потреб кожного користувача. Такі рішення особливо актуальні в офісах, навчальних закладах і житлових приміщеннях, де простір має відповідати різним сценаріям використання.

**Матеріали і текстури.** Вибір матеріалів також відіграє важливу роль. Натуральні матеріали, такі як дерево, камінь або бавовна, часто асоціюються із затишком і гармонією, що позитивно впливає на більшість користувачів. У громадських просторах можуть використовуватися більш стійкі до зносу матеріали, але навіть у цьому випадку важливо враховувати їх естетичний вплив та відчуття, яке вони створюють.

**Зонування простору.** Зонування є важливим аспектом проектування гендерно-чутливого середовища. Наприклад, розділення простору на приватні, напівприватні та публічні зони дозволяє створити баланс між індивідуальними та спільними потребами користувачів. У громадських приміщеннях, таких як офіси чи кафе, такі рішення сприяють зручності й підвищують рівень задоволеності користувачів.

**Освітлення.** Освітлення відіграє ключову роль у створенні комфортного середовища. Дослідження показують, що чоловіки і жінки по-різному реагують на яскравість та теплоту світла. Наприклад, жінки частіше віддають перевагу м'якому і теплому освітленню, тоді як чоловіки можуть комфортніше почуватися при яскравому і холодному світлі. Урахування цих особливостей дозволяє створити гармонійне середовище для всіх.

**Економічні фактори.** Доступність і рентабельність проектування також впливають на створення гендерно-чутливого середовища. Використання універсальних і багатофункціональних рішень може знизити витрати, забезпечивши при цьому високу якість простору.

Таким чином, проектування гендерно-чутливого середовища базується на багатофакторному підході, який враховує фізіологічні, психологічні, соціальні та технологічні аспекти. Комплексний аналіз цих чинників дозволяє створювати простір, який відповідає потребам усіх користувачів, сприяє соціальній рівності та забезпечує гармонію між естетикою і функціональністю.

### **Висновки до першого розділу.**

Провівши загальний огляд літератури з окресленої проблематики, можемо стверджувати, що на сьогодні відсутня наукова праця, присвячена вивченню впливу гендерних підходів у просторово-предметному дизайні. Особлива увага приділена вивченню сучасних наукових і практичних підходів, які акцентують на необхідності інтеграції гендерного аспекту в дизайн як інструменту забезпечення інклюзивності та універсальності середовища. Аналіз

літературних джерел засвідчив, що дизайн просторово-предметного середовища є багатогранною дисципліною, яка об'єднує знання з архітектури, дизайну інтер'єру, соціології, ергономіки та психології. Зокрема, дослідження Р. Арнхейма, Дж. Панеро, М. Целника та інших підтверджують значущість гармонійного поєднання естетичних і функціональних характеристик у створенні простору, який відповідає сучасним вимогам адаптивності та доступності.

Розглянуто концепції універсального та інклюзивного дизайну, що зосереджуються на створенні середовищ, які є зручними та доступними для найширшого кола користувачів, включаючи представників різних гендерів. Універсальний підхід, зокрема, пропонує стандарти, що враховують фізіологічні й антропометричні особливості користувачів, а також адаптацію простору до різних сценаріїв його використання.

Окрему увагу приділено гендерно-чутливому підходу, який враховує фізіологічні, психологічні та соціокультурні особливості представників усіх гендерів. Аналіз показав, що врахування гендерних аспектів у дизайні сприяє забезпеченню соціальної рівності, підвищенню комфорту користувачів і подоланню стереотипів, що існують у сучасному суспільстві. Зокрема, гендерночутливий дизайн дозволяє адаптувати середовище до індивідуальних потреб різних соціальних і вікових груп, що є важливим у контексті глобальних тенденцій до інклюзивності.

Соціокультурний контекст виявився вагомим чинником у розробці гендерно-чутливого дизайну. На основі аналізу джерел було визначено, що у традиційних культурах простір зазвичай розподілявся за гендерними ознаками, що, своєю чергою, формувало стереотипи та обмеження у його використанні. У сучасному дизайні ці підходи трансформуються у бік універсальності й рівноправності.

Важливим результатом аналізу стало визначення ключових чинників, які впливають на проектування гендерно-чутливого середовища. Серед них –

фізіологічні та антропометричні особливості користувачів, психологічне сприйняття кольорів, текстур і освітлення, соціокультурні ролі, ергономічні вимоги та технологічні інновації. Розглянуто також інклюзивний підхід, що передбачає створення просторів, доступних для людей із різними фізичними та когнітивними можливостями.

Огляд літератури дозволив встановити, що гендерно-чутливий дизайн є порівняно новим напрямом у галузі дизайну, який потребує подальшого дослідження. Незважаючи на наявність значної кількості напрацювань у міжнародному науковому середовищі, український контекст гендерно-чутливого дизайну залишається малодослідженим, що зумовлює актуальність і доцільність подальшого вивчення цієї теми.

Таким чином, результати першого розділу створюють науково-теоретичну базу для подальшого дослідження принципів і методів проектування гендерночутливого середовища, а також розробки практичних рекомендацій для їх впровадження у проєктну діяльність. Виявлені аспекти підкреслюють важливість інтеграції гендерного підходу у дизайн як ефективного інструменту забезпечення гармонії між функціональністю, естетикою та соціальною рівністю.

## РОЗДІЛ 2

### ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИ ПРОЄКТУВАННЯ ГЕНДЕРНО-ЧУТЛИВОГО ПРОСТОРОВО-ПРЕДМЕТНОГО СЕРЕДОВИЩА

#### 2.1. Вплив гендерних особливостей на проєктування середовища.

Роль гендеру у формуванні просторово-предметного середовища. Гендерні особливості є одним із ключових чинників, які впливають на проєктування просторово-предметного середовища. Урахування гендеру дозволяє створювати середовище, яке враховує фізичні, психологічні та соціальні потреби різних груп користувачів. У сучасному дизайні гендерний підхід спрямований на подолання стереотипів і забезпечення рівноправності у доступі до середовища. Згідно з дослідженнями ЮНЕСКО (2019), інтеграція гендерних аспектів у процес проєктування є важливим інструментом забезпечення інклюзивності.

Гендер впливає на те, як користувачі взаємодіють із простором і предметами в ньому. Наприклад, жінки часто виконують функції, пов'язані з доглядом за дітьми чи літніми людьми, тому їхні потреби у зручності, ергономіці та доступності набувають особливого значення. Чоловіки, своєю чергою, частіше надають перевагу просторам для індивідуальної роботи чи занять спортом, що також потрібно враховувати під час проєктування (Taylor, 2010)[18]. Отже, дизайнери повинні враховувати ці відмінності, щоб створювати гармонійне середовище, яке відповідає потребам обох статей.

Фізіологічні відмінності між чоловіками та жінками впливають на антропометричні параметри меблів, розташування обладнання та загальну організацію простору. Наприклад, середній зріст жінок нижчий, ніж у чоловіків, що впливає на оптимальну висоту кухонних стільниць, розташування полиць або розміщення приладів у громадських місцях (Мельник, 2017)[2].

У робочих просторах важливо враховувати ці відмінності через використання регульованих меблів, які дозволяють налаштувати висоту столів або стільців залежно від потреб користувача. У житлових приміщеннях, таких як кухня чи ванна кімната, дизайнери також адаптують висоту раковин і стільниць, щоб забезпечити максимальний комфорт.

Психологічні аспекти сприйняття середовища також мають важливе значення для гендерного підходу в дизайні. Жінки зазвичай більше уваги приділяють деталям, таким як кольорова гама, текстури та освітлення, тоді як чоловіки схильні зосереджуватися на функціональності й мінімалізмі (Taylor, 2010) [18]. Це впливає на вибір матеріалів, кольорів і декоративних елементів у дизайні.

Наприклад, у житлових приміщеннях використання теплих кольорів і м'яких текстур сприяє створенню затишної атмосфери, яку жінки вважають комфортною. Чоловіки, навпаки, більше цінують прості форми й холодні кольори, такі як сірий або чорний, які асоціюються із силою та строгістю.

У громадських просторах, таких як парки чи площі, гендерно-чутливий підхід може включати зонування територій для створення окремих просторів для активного відпочинку та спокійних зон для релаксації. Це дозволяє задовольнити потреби обох статей і створити комфортне середовище для взаємодії.

Соціальні ролі чоловіків і жінок також впливають на те, як вони використовують простір. Наприклад, жінки частіше виконують функції, пов'язані з доглядом за дітьми, тому їм потрібні зони, які забезпечують безпеку та зручність для дітей. Це можуть бути дитячі майданчики, спеціально облаштовані кімнати для годування чи зони для спілкування з іншими батьками (ЮНЕСКО, 2019).

Чоловіки, своєю чергою, більше часу проводять у зонах для фізичної активності чи роботи, тому проектування спортивних майданчиків, тренажерних залів або зон для роботи має враховувати їхні потреби. Наприклад, у спортивних

просторах необхідно передбачати зручні місця для зберігання речей, зони для розтяжки або силових вправ.

Гендерний підхід також охоплює питання безпеки, яке є особливо актуальним для жінок у громадських просторах. За даними UN Women (2020) [20], освітлення, відкритість зон і наявність камер спостереження є ключовими елементами дизайну, які підвищують відчуття безпеки для жінок.

Наприклад, у парках і на вулицях важливо уникати затемнених зон, забезпечувати гарну видимість і створювати маршрути з прямим доступом до виходів. Такі рішення сприяють не лише підвищенню рівня комфорту, але й активнішому залученню жінок до громадського життя.

Для ефективного врахування гендерних особливостей у дизайні важливим етапом є проведення гендерного аналізу. Це передбачає вивчення потреб різних груп користувачів, оцінку того, як вони використовують простір, і визначення бар'єрів, які можуть обмежувати доступ до середовища (Cranz, 2016) [5]. Гендерний аналіз дозволяє виявити ключові аспекти, які потребують уваги, і розробити рішення, що відповідають реальним потребам користувачів.

Приклади гендерно-чутливого дизайну.

Успішні приклади гендерно-чутливого дизайну включають проекти громадських просторів у Скандинавії, де парки та площі зонуються з урахуванням різних активностей. Наприклад, зони для активного відпочинку, такі як спортивні майданчики, розташовуються поруч із зонами для сімейного відпочинку, що дозволяє забезпечити баланс між потребами чоловіків і жінок.

У житлових приміщеннях використання меблів із регульованою висотою, трансформованих столів і полиць дозволяє створити комфортне середовище для всіх членів сім'ї. У робочих середовищах інтеграція зон для співпраці та ізольованих кабінетів враховує різні стилі роботи чоловіків і жінок.

## **2.2. Методи адаптації дизайну до потреб користувачів.**

Методи адаптації дизайну до потреб користувачів базуються на сучасних підходах, що враховують антропометричні, психологічні, соціальні та

функціональні особливості користувачів. Універсальність, ергономічність, інклюзивність, когнітивна чутливість і гнучкість є основними принципами, що сприяють створенню комфортного та доступного середовища для всіх. Цей підхід активно досліджується у роботах таких авторів, як Тейлор (2010) [18], Мельник (2017) [2], та у публікаціях ЮНЕСКО (2019) [19].

### **Універсальний дизайн.**

Універсальний дизайн орієнтований на забезпечення рівного доступу до середовища без необхідності в подальших адаптаціях. Цей підхід активно застосовується в архітектурі та урбаністичному плануванні. У дослідженнях ЮНЕСКО (2019) [19], підкреслюється, що універсальний дизайн покращує зручність та сприяє інклюзивності, що особливо важливо для громадських просторів. Наприклад, у проектуванні сучасних бібліотек широко використовуються автоматичні двері, інтерактивні навігаційні системи, пандуси та ліфти, які забезпечують доступ для людей із фізичними обмеженнями.

Важливим елементом універсального дизайну є адаптивність освітлення. У сучасних офісах та громадських будівлях використовуються світлові рішення, які дозволяють регулювати рівень освітлення залежно від потреб користувачів. Це не тільки покращує комфорт, але й позитивно впливає на продуктивність роботи, як зазначено у дослідженнях Тейлора (2010) [18].

**Ергономічний підхід.** Ергономічний дизайн передбачає створення середовища, що відповідає фізіологічним та руховим характеристикам людини. У роботах Мельника (2017) [2] зазначено, що застосування ергономічного підходу сприяє зниженню фізичного навантаження та запобіганню професійним захворюванням. Наприклад, в офісних приміщеннях широко використовуються столи та крісла з регульованою висотою, які підходять для користувачів різного зросту. Такі рішення дозволяють забезпечити комфорт навіть під час тривалого робочого процесу.

Ще одним важливим аспектом є ергономіка кухонних зон. У сучасному дизайні кухні враховують оптимальне розташування робочих поверхонь та

техніки на рівні, що дозволяє зменшити зайві рухи. Наприклад, у дослідженнях О. Кравченко (2020) [1] наводяться рекомендації щодо висоти робочих поверхонь, які мають бути зручними для середнього зросту користувачів.

### **Інклюзивний дизайн.**

Інклюзивний підхід спрямований на створення простору, доступного для людей із різними фізичними чи когнітивними можливостями. Цей підхід особливо актуальний у міському плануванні та громадських будівлях. Наприклад, у звіті UN Women (2020) зазначено, що використання тактильних елементів, контрастних кольорів і чітких вказівників сприяє навігації для людей із вадами зору.

Додатково, у музеях і культурних просторах впроваджуються інтерактивні аудіогіди та тактильні моделі, які забезпечують доступ до інформації для людей із порушеннями слуху або зору. Такі рішення є яскравим прикладом реалізації інклюзивного дизайну на практиці.

**Когнітивно-чутливий дизайн.** Когнітивно-чутливий дизайн орієнтується на психологічні та емоційні потреби користувачів, враховуючи вплив середовища на їхній емоційний стан, сприйняття та поведінку. У дослідженнях Тейлора (2010) зазначено, що вибір кольорів, текстур і освітлення є ключовими елементами, які формують комфортне середовище, адаптоване до когнітивних особливостей різних груп людей.

**Роль кольору в когнітивно-чутливому дизайні.** Колірна гама середовища має сильний вплив на емоційний стан користувачів. У робочих приміщеннях часто використовуються нейтральні та спокійні кольори, такі як бежевий, сірий або світло-блакитний, які сприяють концентрації та зниженню стресу. Навпаки, у дитячих просторах перевага надається яскравим кольорам, якот жовтому, червоному чи зеленому, які стимулюють пізнавальну активність і сприяють розвитку креативності. Однак колірна палітра повинна враховувати гендерну чутливість і уникати стереотипів. Наприклад, використання

універсальних кольорів, таких як зелений чи жовтий, у навчальних закладах створює комфортне середовище для всіх, незалежно від статі.

**Текстури та матеріали.** Тактильні відчуття від текстур і матеріалів також мають важливе значення. М'які тканини, такі як оксамит або бавовна, створюють атмосферу затишку, яка особливо важлива для житлових і дитячих приміщень. У робочих просторах часто використовуються більш жорсткі текстури, які асоціюються з професіоналізмом і структурованістю. Натуральні матеріали, якот дерево або камінь, сприяють створенню гармонії між естетикою та функціональністю, що позитивно впливає на емоційний стан користувачів.

**Гнучкий дизайн.** Гнучкість у дизайні забезпечує адаптацію середовища до змінних потреб користувачів. Це особливо актуально для житлових приміщень і малогабаритних квартир. У дослідженнях ЮНЕСКО (2019) підкреслюється, що використання модульних меблів дозволяє ефективно використовувати простір. Наприклад, меблі-трансформери, такі як ліжка, які перетворюються на дивани, або столи з висувними поверхнями, забезпечують багатофункціональність.

У громадських просторах мобільні перегородки дозволяють легко змінювати конфігурацію приміщень залежно від потреб. Це особливо корисно для організації тимчасових заходів, таких як конференції або виставки, де кількість відвідувачів може значно варіюватися.

**Приклади реалізації адаптивного дизайну.** На практиці методи адаптації дизайну застосовуються у різних типах середовищ. У житлових приміщеннях використання меблів із регульованими параметрами дозволяє забезпечити комфорт для всіх членів сім'ї, незалежно від віку чи фізичних можливостей. У робочих просторах інтеграція ергономічних рішень, таких як регульовані столи та крісла, підвищує продуктивність та запобігає фізичній перевтомі. У громадських місцях особливу увагу приділяють доступності маршрутів і зон для людей із обмеженими можливостями, використовуючи сучасні технології для навігації та інтерактивного взаємодії.

### **2.3. Естетичні й функціональні рішення в контексті гендерного підходу.**

Роль естетики та функціональності у створенні гармонійного середовища.

Естетичні та функціональні аспекти формують базис будь-якого дизайну, визначаючи як його візуальну привабливість, так і зручність у використанні. Врахування гендерного аспекту дозволяє поєднати ці два підходи таким чином, щоб забезпечити рівноправний доступ до простору для користувачів різної статі, враховуючи їх фізіологічні, психологічні та соціальні потреби. Як зазначає ЮНЕСКО (2019) [19], естетичні рішення формують емоційне сприйняття середовища, тоді як функціональні аспекти визначають його придатність до повсякденного використання.

Гендерно-чутливий підхід у дизайні полягає не лише у врахуванні різниць між чоловіками та жінками, але й у створенні середовища, яке сприяє взаємодії, соціальній гармонії та інклюзивності. Наприклад, у роботах Тейлора (2010) підкреслюється, що чоловіки й жінки по-різному сприймають середовище: чоловіки більше цінують мінімалізм і функціональність, тоді як жінки частіше акцентують увагу на естетичних аспектах, таких як колір, текстура та освітлення.

#### **Естетичні рішення: вплив на емоційний стан і комфорт.**

Естетика середовища, що враховує гендерні аспекти, сприяє створенню позитивного емоційного фону та відчуття гармонії. У роботах О. Кравченко (2020) [1], зазначається, що правильний вибір кольорової палітри може значно покращити сприйняття простору, особливо у випадку дитячих і громадських закладів. Наприклад, у школах рекомендовано використовувати нейтральні кольори, які не асоціюються зі стереотипними уявленнями про «чоловіче» чи «жіноче», що сприяє формуванню гендерної рівності серед учнів.

Текстури й матеріали також відіграють важливу роль у формуванні естетичного середовища. Натуральні матеріали, такі як дерево, камінь чи текстиль, створюють атмосферу затишку, яка є особливо привабливою для жінок.

Чоловіки, навпаки, більше цінують матеріали, що асоціюються з міцністю й надійністю, такі як метал чи бетон. Використання комбінації цих матеріалів дозволяє досягти балансу та задовольнити естетичні уподобання обох статей.

Освітлення є ще одним важливим естетичним інструментом. У житлових приміщеннях багаторівневе освітлення дозволяє створювати різні настрої: тепле світло сприяє розслабленню, тоді як яскраве світло підходить для роботи. У громадських просторах, таких як парки, освітлення також має естетичну та функціональну цінність. Наприклад, UN Women (2020) [20] наголошує, що якісне освітлення не лише підвищує безпеку для жінок, але й формує приємне враження від простору.

### **Функціональні рішення: забезпечення доступності та комфорту**

Функціональність у гендерно-чутливому дизайні орієнтована на врахування фізіологічних і соціальних потреб користувачів. Наприклад, у житлових приміщеннях важливо створювати простори, які враховують антропометричні особливості жінок і чоловіків. Мельник (2017) [2] підкреслює, що оптимальна висота кухонних поверхонь, полиць чи ванних раковин значно покращує зручність використання цих зон для жінок, які часто виконують доглядові функції.

У робочих середовищах функціональність проявляється у створенні зон для різних типів діяльності. Чоловіки частіше використовують ізольовані простори для концентрації, тоді як жінки віддають перевагу відкритим зонам для співпраці. Згідно з ЮНЕСКО (2019), оптимальним рішенням є інтеграція обох типів зон, що дозволяє створити більш гнучке середовище. Громадські простори також повинні адаптуватися до гендерних потреб. Наприклад, у парках важливо передбачити зони для різних активностей, включаючи місця для відпочинку, гри дітей і занять спортом. UN Women (2020) [20], зазначає, що такі зони мають бути безпечними та доступними для всіх груп користувачів. Наприклад, жіночі зони часто потребують хорошого освітлення та відеоспостереження, тоді як чоловіки більше орієнтовані на відкриті простори для фізичних активностей.

## **Гендерно-чутливі рішення у різних типах просторів.**

**Житлові приміщення.** У житлових приміщеннях особлива увага приділяється ергономіці меблів та адаптивності простору. Ліжка-трансформери, регульовані кухонні столи, висувні системи зберігання й розкладні меблі є прикладами рішень, що дозволяють ефективно організувати простір навіть у невеликих квартирах. Наприклад, ліжко-трансформер може вдень служити диваном, а вночі — комфортним спальним місцем, що є ідеальним рішенням для малогабаритних квартир. Подібні меблі дозволяють максимально раціонально використовувати доступний простір, забезпечуючи комфорт для всіх членів родини.

Особливо важливо враховувати гендерні аспекти у проєктуванні житлових зон. Наприклад, вибір нейтральної кольорової гами та універсальних рішень у спільних просторах, таких як вітальня чи кухня, сприяє створенню гармонійного середовища для всіх мешканців. У приватних кімнатах кожен член родини може налаштувати простір відповідно до своїх уподобань, включаючи вибір меблів, декору й освітлення.

Урахування антропометричних відмінностей між статями також є важливим. Наприклад, кухонні поверхні можуть бути регульованими по висоті, щоб забезпечити зручність використання як для жінок, так і для чоловіків. Зонування житлових приміщень з урахуванням гендерних особливостей, наприклад, створення окремих зон для роботи, відпочинку та догляду за дітьми, дозволяє досягти балансу між функціональністю та комфортом.

**Дитячі заклади.** Дитячі простори потребують особливого підходу до дизайну, який враховує вікові та гендерні особливості дітей. Використання універсальних кольорів, таких як зелений, жовтий чи блакитний, сприяє формуванню нейтрального середовища, яке уникає стереотипів про «чоловічі» чи «жіночі» кольори. Інтерактивні елементи, такі як розумні дошки, ігрові панелі та інтерактивні підлоги, стимулюють когнітивний розвиток і сприяють творчості.

Модульні меблі, які можуть змінювати свою конфігурацію залежно від потреб, є важливим компонентом дизайну дитячих просторів. Наприклад, столи й стільці, які можна налаштовувати по висоті, підходять для дітей різного віку, що дозволяє використовувати ці меблі протягом багатьох років. У дитячих кімнатах також важливо використовувати безпечні матеріали, які не викликають алергії та стійкі до пошкоджень.

Особливу увагу слід приділяти створенню зон для різних видів активності, таких як навчання, відпочинок і гра. Наприклад, у дошкільних закладах можуть бути окремі кімнати для творчості, спортивні зони та простори для командних ігор, що сприяє розвитку соціальних навичок.

**Громадські простори.** У парках, скверах і на вулицях особлива увага приділяється створенню зонування, яке враховує різні сценарії використання. Наприклад, альтанки для сімейного відпочинку можуть бути розташовані поруч із зонами для активного відпочинку, такими як спортивні майданчики чи бігові доріжки, що дозволяє об'єднати інтереси різних категорій відвідувачів.

Зонування повинно бути інклюзивним і враховувати потреби користувачів із різними фізичними можливостями. Наприклад, широкі пішохідні доріжки з тактильними елементами, доступні входи до зон відпочинку та спеціальні дитячі майданчики для дітей з обмеженими можливостями створюють безпечне та комфортне середовище для всіх.

Громадські простори також повинні враховувати гендерні аспекти безпеки. Наприклад, якісне освітлення алей, розташування зон відпочинку неподалік маршрутів із високим потоком людей і наявність камер відеоспостереження сприяють зниженню відчуття тривоги, особливо серед жінок. У скандинавських країнах успішно реалізовано інтеграцію природних ландшафтів із функціональними зонами, що сприяє створенню затишної атмосфери.

У таких просторах також можна інтегрувати сучасні технології, наприклад, зарядні станції для гаджетів, інтерактивні інформаційні стенди або «розумні»

лавки, що робить їх не лише зручними, але й привабливими для відвідувачів різного віку та статі.

**Робочі середовища.** У сучасних офісах використовуються принципи гнучкого дизайну, який дозволяє змінювати конфігурацію простору залежно від потреб. Цей підхід враховує різноманітні стилі роботи, гендерні особливості та забезпечує комфорт для всіх користувачів, сприяючи ефективності робочих процесів. Наприклад, мобільні перегородки дозволяють адаптувати простір до потреб різних груп співробітників, створюючи ізольовані зони для концентрації або відкриті зони для співпраці. Це особливо важливо в контексті гендерночутливого підходу, адже жінки частіше віддають перевагу відкритим просторам, сприятливим для командної роботи, тоді як чоловіки більше цінують можливість усамітнення для індивідуальних завдань.

Ергономічні меблі також враховують фізіологічні особливості різних статей. Наприклад, столи та крісла з регулюванням висоти дозволяють адаптувати робочі місця до антропометричних параметрів як чоловіків, так і жінок, забезпечуючи однаковий рівень комфорту. Важливо також передбачати можливість швидкої трансформації меблів, що дозволяє співробітникам обирати найбільш зручне середовище для роботи, відповідно до їхніх фізичних і психологічних потреб.

Зонування офісу повинно враховувати створення комфортних зон для відпочинку, які сприяють зняттю стресу та відновленню робочої продуктивності. Наприклад, зони з м'якими меблями, рослинами та природним освітленням позитивно впливають на емоційний стан співробітників. Для забезпечення гендерно-чутливого підходу важливо пропонувати нейтральні рішення, які відповідають потребам як чоловіків, так і жінок.

Сучасні технології також відіграють ключову роль у формуванні гендерночутливих робочих середовищ. Використання «розумного офісу» дозволяє враховувати індивідуальні переваги співробітників, наприклад, регулюючи рівень освітлення, температуру або рівень шуму. Жінки, які частіше

є чутливішими до температури та освітлення, можуть налаштувати ці параметри відповідно до своїх потреб, тоді як чоловіки отримують оптимальні умови для зосередженої роботи.

Особливу увагу слід приділити також питанню інклюзивності в робочих просторах. Наприклад, забезпечення доступності зон для людей із фізичними обмеженнями, наявність універсальних санітарних приміщень та інтерактивних інформаційних панелей сприяє формуванню середовища, яке відповідає принципам гендерної рівності та інклюзивності. Урахування цих аспектів дозволяє офісам відповідати сучасним вимогам і сприяти гармонійній взаємодії між співробітниками.

Таким чином, інтеграція гендерно-чутливого підходу в робочі середовища сприяє створенню функціональних і комфортних офісів, які враховують потреби всіх категорій користувачів. Поєднання гнучкого дизайну, ергономіки, зонування та сучасних технологій забезпечує універсальність таких просторів, сприяючи підвищенню продуктивності та задоволеності співробітників.

**Поєднання естетики та функціональності** .Поєднання естетики та функціональності дозволяє створювати середовища, які одночасно є комфортними, зручними й привабливими. Це гармонійне співвідношення в дизайні сприяє не лише естетичному задоволенню користувачів, але й їхньому фізичному та психологічному комфорту.

Наприклад, у житлових приміщеннях використання натуральних матеріалів, таких як дерево, камінь і текстиль, забезпечує естетичну привабливість, створюючи затишну атмосферу. Водночас функціональні меблі, такі як модульні системи зберігання, меблі-трансформери або ліжка з вбудованими ящиками для зберігання, допомагають ефективно організувати простір навіть у малогабаритних квартирах. Завдяки цьому досягається баланс між практичністю й візуальною привабливістю. У дитячих закладах інтерактивні елементи, як-от інтерактивні панелі, кольорові меблі та ігрові майданчики, не лише підвищують естетичну цінність середовища, але й сприяють розвитку

дітей. Вибір яскравих кольорів і м'яких текстур створює позитивну атмосферу, яка стимулює креативність і допитливість. Крім того, зручні та безпечні меблі забезпечують комфорт і знижують ризик травмування під час гри.

У громадських просторах, таких як офіси, парки або культурні центри, поєднання естетики та функціональності є ключовим фактором створення сприятливого середовища. Наприклад, у сучасних офісах використання ергономічних меблів, таких як столи й крісла з регулюванням висоти, дозволяє зберігати здоров'я працівників і підвищувати продуктивність. Одночасно стильний дизайн, включаючи вдале поєднання кольорів, текстур і матеріалів, покращує настрій і створює професійну атмосферу.

Парки та інші громадські простори також демонструють успішне поєднання естетики й функціональності. Наприклад, лавки з інтегрованими зарядними пристроями для гаджетів або декоративні фонтани, які одночасно слугують елементами охолодження влітку, є прикладами багатофункціональних рішень. Озеленення, включаючи дерева, квіткові клумби й вертикальні сади, забезпечує не лише привабливість простору, але й створює затінок, сприяючи комфорту відвідувачів.

Освітлення також відіграє важливу роль у поєднанні естетики й функціональності. У житлових приміщеннях багаторівневе освітлення дозволяє створювати різні настрої для роботи, відпочинку чи спілкування. У громадських просторах, як-от вулиці чи площі, використання декоративних ліхтарів, які гармонійно інтегруються в ландшафт, забезпечує як естетику, так і безпеку.

Таким чином, поєднання естетики та функціональності дозволяє створювати простори, які відповідають потребам сучасного суспільства. Це сприяє не лише практичності середовища, але й позитивному емоційному сприйняттю, що є важливим для формування гармонійного життя людей.

### **Висновки до другого розділу.**

У другому розділі проведено системний аналіз принципів і методів проектування гендерно-чутливого просторово-предметного середовища, а також досліджено вплив гендерних особливостей на формування естетичних та функціональних рішень. Результати аналізу підтвердили, що інтеграція гендерного підходу є важливою складовою сучасного дизайну, який спрямований на забезпечення універсальності, інклюзивності та комфортності середовища для всіх категорій користувачів.

Розглянуто принципи гендерно-чутливого дизайну, що ґрунтуються на врахуванні фізіологічних, психологічних і соціокультурних особливостей чоловіків і жінок. Дослідження показали, що фізіологічні відмінності між статями, такі як середній зріст, сила та моторика, значно впливають на антропометричні параметри меблів і обладнання. Наприклад, використання регульованих меблів забезпечує адаптацію середовища до потреб користувачів із різними фізіологічними характеристиками, підвищуючи їх комфорт і функціональність.

Особливу увагу приділено психологічним аспектам дизайну, які охоплюють вплив кольору, текстур, освітлення та загальної атмосфери простору на емоційний стан користувачів. Жінки, зазвичай, більш чутливо сприймають теплі кольори та м'які текстури, тоді як чоловіки надають перевагу чітким формам і контрастним кольорам. Урахування цих особливостей дозволяє створювати гармонійне середовище, яке відповідає вподобанням обох статей.

Проаналізовано соціокультурні особливості, які формують специфічні вимоги до організації простору. Зокрема, виявлено необхідність створення зон для спільного та індивідуального використання, адаптованих до соціальних ролей і поведінкових моделей чоловіків і жінок. Наприклад, у житлових приміщеннях важливо передбачати багатофункціональні зони, які сприяють виконанню доглядових функцій або індивідуальної роботи. У громадських

просторах акцент робиться на інклюзивності та доступності, що забезпечує комфорт для всіх груп користувачів.

Досліджено методи адаптації дизайну до потреб користувачів, зокрема універсальний, ергономічний та інклюзивний підходи. Універсальний підхід орієнтований на створення просторів, які зручні для широкого кола користувачів без додаткових модифікацій. Ергономічний підхід дозволяє адаптувати середовище до фізіологічних параметрів користувачів, знижуючи навантаження та підвищуючи комфорт. Інклюзивний підхід спрямований на забезпечення доступності для людей із різними фізичними чи когнітивними особливостями, що є важливим у громадських просторах і соціально значущих об'єктах.

Особливу увагу приділено естетичним і функціональним рішенням, які враховують гендерний підхід. Підкреслено значення вибору кольорової палітри, текстур, матеріалів і освітлення для формування естетично привабливого та комфортного середовища. Зокрема, у житлових просторах теплі кольори та натуральні текстури створюють затишну атмосферу, яку більше цінують жінки, тоді як строгі форми й холодні тони відповідають уподобанням чоловіків. У громадських просторах такі рішення сприяють підвищенню рівня безпеки, зокрема для жінок, через якісне освітлення та зручне зонування.

Таким чином, результати другого розділу підкреслюють важливість комплексного підходу до проектування гендерно-чутливого середовища. Врахування фізіологічних, психологічних, соціальних і ергономічних особливостей користувачів дозволяє створювати простори, які є одночасно функціональними, естетичними та інклюзивними. Поєднання естетики й функціональності, інтеграція адаптивних і багатофункціональних рішень забезпечують гармонію між потребами користувачів і сучасними вимогами дизайну. Отримані результати створюють основу для практичної реалізації гендерно-чутливих рішень у проектуванні просторово-предметного середовища.

## РОЗДІЛ 3

### ДИЗАЙН ПРОСТОРОВО-ПРЕДМЕТНОГО СЕРЕДОВИЩА З ВРАХУВАННЯМ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ

#### 3.1. Гендерний підхід у прийнятті проєктних рішень в дизайні інтер'єрів.

Гендерно-чутливий дизайн інтер'єру є одним із ключових напрямів сучасного проєктування, який спрямований на врахування потреб і особливостей різних соціальних і гендерних груп. Такий підхід підкреслює значення рівності, доступності та комфорту в організації простору, створюючи умови, які відповідають сучасним вимогам інклюзивності. Основна ідея гендерночутливого дизайну полягає у створенні середовищ, які є функціональними, естетичними та водночас враховують фізіологічні, психологічні та соціокультурні аспекти.

Одним із основних аспектів гендерного підходу є зонування простору. Розподіл приміщення на функціональні зони має базуватися на потребах користувачів, забезпечуючи комфорт як для індивідуальної діяльності, так і для колективної взаємодії. Наприклад, простори можуть бути обладнані окремими зонами для приватного використання, спільної роботи або відпочинку, що відповідає сучасним уявленням про гнучкість середовища.

Ключовим елементом дизайну інтер'єру є кольорова палітра. Вибір кольорів у гендерно-чутливому дизайні має уникати стереотипів, забезпечуючи нейтральність та адаптивність. Кольорові рішення спрямовані на створення спокійної, гармонійної атмосфери, яка сприяє емоційному комфорту. Особлива увага приділяється уникненню кольорових комбінацій, які асоціюються зі статевими стереотипами, замінюючи їх універсальними варіантами.

Матеріали та текстури у гендерно-чутливому дизайні повинні враховувати тактильні і візуальні уподобання користувачів. Використання екологічних, зручних у догляді матеріалів, таких як натуральна деревина, текстиль, метал або адаптивні інноваційні поверхні, забезпечує довговічність і комфорт середовища. Текстурні елементи використовуються для акцентування окремих зон або створення атмосфери затишку та сучасності.

Фізіологічні особливості користувачів враховуються через ергономічне проектування меблів, техніки та розташування функціональних елементів. Простір має бути зручним для користувачів різного зросту, фізичних можливостей або віку. Наприклад, робочі поверхні, сидіння, полиці або освітлення повинні бути налаштовані на відповідність антропометричним параметрам.

Емоційний комфорт у просторі забезпечується не лише кольорами чи текстурами, але й освітленням. Гендерно-чутливий дизайн приділяє увагу освітленню, яке повинно бути адаптивним, мати можливість змінювати інтенсивність та колірну температуру залежно від потреб користувачів. Також важливу роль відіграє природне освітлення, яке позитивно впливає на емоційний стан і сприяє створенню гармонійного середовища.

Гендерний підхід у дизайні передбачає також адаптивність простору. Використання модульних меблів, мобільних перегородок та «розумних» технологій дозволяє змінювати конфігурацію середовища відповідно до потреб користувачів. Це особливо важливо для багатофункціональних приміщень, які використовуються різними групами населення.

Соціокультурний контекст також відіграє важливу роль у формуванні гендерно-чутливого інтер'єру. У різних країнах адаптація дизайну до культурних особливостей і традицій забезпечує комфорт і відповідність середовища очікуванням користувачів. Наприклад, у суспільствах, де велике значення приділяється приватності, зонування простору буде відрізнятися від країн, орієнтованих на відкриті й гнучкі середовища.

Значну увагу приділяють деталям, які формують цілісність інтер'єру. Килими, картини, декоративні елементи або меблі, підібрані з урахуванням потреб і вподобань користувачів, створюють комфортну атмосферу та додають простору індивідуальності.

Таким чином, гендерний підхід у формуванні проектних рішень інтер'єру дозволяє створювати простори, які є доступними, гармонійними та адаптованими до потреб різних соціальних і гендерних груп. Це сприяє формуванню не лише функціонального, але й емоційно комфортного середовища, яке відповідає сучасним вимогам рівності та інклюзивності.

### **3.2. Функціональне зонування середовища з урахуванням гендерних потреб. Значення функціонального зонування у гендерно-чутливому дизайні.**

Функціональне зонування є ключовим інструментом у проектуванні просторово-предметного середовища, оскільки воно дозволяє оптимально організувати простір відповідно до потреб користувачів. У контексті гендерночутливого дизайну зонування враховує фізіологічні, соціальні та психологічні особливості чоловіків і жінок, що дозволяє створювати гармонійне середовище, адаптоване до специфічних вимог різних груп населення. Як зазначається в дослідженнях ЮНЕСКО (2019) [19], інтеграція гендерного підходу у зонування сприяє підвищенню комфорту, доступності та ефективності використання середовища.

Гендерні відмінності впливають на спосіб взаємодії з простором, визначаючи пріоритети у використанні зон для роботи, відпочинку, фізичної активності або спілкування. Жінки частіше потребують простору для виконання доглядових функцій, тоді як чоловіки більше орієнтовані на індивідуальні активності та зони для фізичних вправ (Taylor, 2010) [18]. Відповідно, функціональне зонування повинно враховувати ці особливості, забезпечуючи рівноправний доступ і комфорт для всіх користувачів.

Функціональне зонування у житлових приміщеннях.

У житлових приміщеннях зонування спрямоване на створення зон, які забезпечують комфорт для виконання щоденних завдань, відпочинку та взаємодії між членами сім'ї. У гендерно-чутливому підході особливу увагу приділяють таким аспектам:

1. Кухонна зона. Кухня часто є простором, яким користуються переважно жінки, тому її дизайн повинен враховувати антропометричні параметри жінок. Згідно з дослідженнями, оптимальна висота кухонних стільниць і полиць зменшує фізичне навантаження та підвищує ефективність роботи в цій зоні.

2. Зони для дітей. Жінки зазвичай відповідають за догляд за дітьми, тому дитячі кімнати та ігрові зони повинні бути організовані так, щоб забезпечити безпеку та зручність для матері й дитини. Наприклад, зручні меблі, м'яке освітлення та наявність зон для зберігання іграшок є важливими елементами.

3. Приватні зони. Для чоловіків особливо важливими є ізольовані зони, такі як кабінети чи спортивні кімнати, які дозволяють їм займатися індивідуальними справами. Ці зони повинні бути обладнані меблями, які відповідають вимогам функціональності та мінімалізму.

Функціональне зонування у громадських просторах.

Громадські простори, такі як парки, офіси чи торговельні центри, повинні бути зоновані з урахуванням гендерних потреб, щоб забезпечити їх ефективне використання. У цьому контексті важливо виділити такі аспекти:

1. Безпека. Зонування парків і вулиць повинно враховувати гендерну безпеку, особливо для жінок. UN Women (2020) підкреслює, що добре освітлені маршрути, відкриті зони без сліпих кутів і наявність камер спостереження зменшують рівень тривожності та підвищують рівень комфорту для жінок.

2. Зони для спілкування. Жінки частіше використовують громадські простори для соціальної взаємодії, тому в парках чи торговельних центрах необхідно передбачити зручні лавки, альтанки або

кафе. Ці зони повинні бути зручними та мати гарну видимість, щоб забезпечити відчуття безпеки.

3. Зони для активного відпочинку. Чоловіки частіше відвідують спортивні майданчики та зони для фізичної активності. У зонуванні необхідно враховувати місце для занять спортом, бігові доріжки та тренажери, які відповідають сучасним стандартам комфорту.

Функціональне зонування в робочих середовищах.

У робочих просторах зонування має враховувати різні стилі роботи чоловіків і жінок, забезпечуючи гнучкість і адаптивність середовища. Згідно з ЮНЕСКО (2019) [19], ефективне зонування робочих просторів включає:

1. Зони співпраці. Жінки частіше цінують відкриті простори для командної роботи. Такі зони повинні мати ергономічні меблі, природне освітлення та доступ до технологій, які забезпечують комфортну взаємодію.
2. Приватні зони. Чоловіки більше схильні працювати в індивідуальних кабінетах або ізольованих зонах, які дозволяють сконцентруватися на виконанні завдань. Важливо передбачити мобільні перегородки чи шумоізоляцію для таких зон.
3. Рекреаційні зони. У робочих просторах необхідно враховувати потреби в зонах для відпочинку, які дозволяють відновити енергію. Наприклад, кафе, лаунж-зони чи спортивні кімнати можуть бути адаптовані до гендерних потреб.

Інтеграція інклюзивності у функціональне зонування. Гендерно-чутливий підхід у зонуванні повинен також враховувати потреби людей із обмеженими можливостями, забезпечуючи доступність і комфорт для всіх категорій користувачів. Безбар'єрний доступ, тактильні елементи, контрастні маркування та інші інклюзивні рішення є необхідними для створення середовища, що сприяє рівності. Наприклад, у громадських будівлях важливо передбачити ліфти, пандуси та спеціально обладнані вбиральні для людей з інвалідністю.

Інтеграція таких рішень починається ще на етапі планування простору. Пандуси повинні мати належний кут нахилу, що відповідає міжнародним стандартам, а дверні прорізи — бути достатньо широкими для комфортного пересування на інвалідному візку. Ліфти мають оснащуватися низькорозташованими панелями керування, контрастними позначками і голосовими сповіщеннями для людей із вадами зору або слуху.

Також важливою складовою є створення тактильних елементів, які допомагають людям із порушеннями зору орієнтуватися у просторі. Це можуть бути тактильні плитки на підлозі, поручні з рельєфними вказівками або спеціальні маркування на сходах. Контрастні кольорові рішення, зокрема чітке виділення дверей, сходинок і зон переходу, дозволяють покращити візуальну орієнтацію для людей із порушенням зору.

У громадських просторах інклюзивність забезпечується через створення універсальних зон для відпочинку, які адаптовані до потреб різних користувачів. Наприклад, лавки з підлокітниками та підтримкою спини забезпечують комфорт для літніх людей, а ігрові майданчики з інтерактивними елементами підходять для дітей з обмеженими фізичними можливостями. Важливу роль відіграють також парковки із зарезервованими місцями для автомобілів людей з інвалідністю, розташовані неподалік входів до будівель.

Інклюзивні рішення часто інтегруються із сучасними технологіями. Наприклад, системи автоматичних дверей, розумного освітлення та кліматконтролю роблять простір зручнішим для користувачів із різними потребами. Додатково встановлюються інтерактивні інформаційні панелі, які забезпечують візуальні, аудіо- та текстові інструкції для навігації у просторі.

Слід зазначити, що інклюзивність також стосується психологічного комфорту. Наприклад, наявність окремих зон відпочинку дозволяє уникнути перевантаженості простору та сприяє створенню затишної атмосфери. Це важливо як для людей із психоемоційними розладами, так і для тих, хто потребує спокою в громадських місцях.

Таким чином, інтеграція інклюзивності у функціональне зонування є важливим кроком на шляху до створення комфортного, безпечного та універсального середовища. Використання інноваційних рішень і врахування фізіологічних та соціальних потреб різних груп населення сприяє підвищенню якості життя і рівня соціальної інтеграції.

Приклади успішного функціонального зонування. Скандинавські країни демонструють успішні приклади функціонального зонування, яке враховує гендерні потреби. У міських парках створюються інтегровані зони, які поєднують місця для активного відпочинку, дитячі майданчики та затишні простори для спілкування. Це забезпечує комфорт для всіх категорій користувачів, включаючи жінок, чоловіків і сім'ї з дітьми (Cranz, 2016).

Особливістю такого зонування є гнучкість і адаптивність середовища. Наприклад, зони для активного відпочинку часто оснащуються універсальним обладнанням, таким як багатофункціональні спортивні майданчики, що дозволяють користувачам різних вікових груп займатися фізичною активністю. Дитячі майданчики облаштовуються з урахуванням безпеки, включаючи використання м'якого покриття, ігрових конструкцій різної висоти та інтерактивних елементів. Це сприяє не лише фізичному розвитку дітей, а й їхньому емоційному комфорту.

Затишні простори для спілкування часто включають лавки з навісами, місця для пікніків і озеленення, що створює атмосферу приватності та водночас забезпечує гарну видимість для збереження безпеки. У таких зонах використовують природні матеріали, наприклад, дерево та камінь, що додає гармонії із навколишнім середовищем.

У громадських просторах скандинавських міст широко застосовується принцип універсального дизайну, що дозволяє забезпечити доступність зонування для людей із обмеженими можливостями. Наприклад, кожна зона облаштовується пандусами, тактильними елементами та інформаційними

таблицями з написами шрифтом Брайля. Такі рішення підвищують комфорт та доступність для всіх категорій користувачів.

Значним досягненням є інтеграція зон відпочинку з сучасними технологіями. У багатьох парках встановлено «розумні лавки» з зарядними станціями для гаджетів, інтерактивні інформаційні панелі та системи освітлення, які автоматично регулюють яскравість залежно від часу доби. Це робить простір не лише функціональним, а й інноваційним, що особливо цінується сучасними користувачами.

Завдяки такому підходу, скандинавські країни встановлюють високі стандарти функціонального зонування, яке враховує гендерні аспекти та забезпечує інклюзивність. Це створює комфортне, безпечне та гармонійне середовище для всіх, незалежно від статі, віку чи фізичних можливостей.

### **3.3. Гендерний аспект в інноваційному інклюзивному дизайні.**

Гендерний аспект є фундаментальним елементом сучасного інклюзивного дизайну, що спрямований на створення гармонійного, функціонального та доступного середовища для всіх користувачів. Інтеграція гендерного підходу у проектування простору забезпечує рівність і комфорт для різних соціальних і гендерних груп, враховуючи їхні фізіологічні, психологічні та соціокультурні потреби.

Гендерно-чутливий дизайн враховує відмінності у фізіології та антропометрії різних груп користувачів. Наприклад, жінки та чоловіки можуть мати різну середню висоту, пропорції тіла та рівень фізичної сили, що впливає на зручність використання меблів та обладнання. В інноваційному дизайні це враховується через адаптацію висоти столів, розташування полиць, вибір матеріалів і текстур, які забезпечують зручність у користуванні. Інтеграція таких рішень сприяє створенню інтер'єрів, які не лише відповідають базовим потребам, але й гарантують комфорт для всіх.

Кольорові рішення в гендерно-чутливому інклюзивному дизайні мають бути універсальними та спрямованими на створення емоційного комфорту. Використання нейтральних або природних кольорів, таких як бежевий, сірий, зелений чи пастельні відтінки, дозволяє уникнути гендерних стереотипів. Крім того, кольорові акценти можуть використовуватись для зонування простору, підкреслення його функціональних областей або створення спокійної й гармонійної атмосфери. Уникаючи стереотипів, дизайнер сприяє формуванню простору, який сприймається позитивно різними групами користувачів.

Освітлення відіграє ключову роль у гендерно-чутливому інклюзивному дизайні. Освітлення повинно бути адаптивним, з можливістю змінювати інтенсивність, температуру та напрямок світла залежно від потреб користувачів. Наприклад, у робочих зонах важливе яскраве світло, що сприяє концентрації, тоді як у зонах відпочинку м'яке й тепле освітлення допомагає створити релаксаційну атмосферу. Інноваційні технології, такі як системи «розумного освітлення», дозволяють автоматично налаштовувати параметри світла відповідно до часу доби чи функціонального призначення простору.

Матеріали та текстури в гендерно-чутливому дизайні обираються з урахуванням не лише їхньої естетики, але й практичності та тактильних відчуттів. Наприклад, використання натуральної деревини, м'якого текстилю чи гладких металевих поверхонь дозволяє створити приємне на дотик середовище. Такі матеріали також сприяють екологічності й довговічності простору, що є важливим аспектом інноваційного підходу.

Інноваційні технології, інтегровані в інклюзивний дизайн, дозволяють максимально адаптувати простір до потреб різних користувачів. Системи автоматичного управління, такі як регулювання висоти меблів, температури або освітлення, забезпечують комфорт для кожного користувача. Наприклад, мобільні перегородки дають змогу швидко змінювати конфігурацію простору, перетворюючи його з відкритого середовища на приватні або напівприватні зони. Такі рішення особливо актуальні для громадських просторів, офісів або

житлових приміщень, де використання простору може змінюватись залежно від ситуації.

Гендерно-чутливий дизайн також враховує особливості соціокультурного контексту, які визначають специфіку використання простору. У різних культурах очікування щодо дизайну можуть суттєво відрізнятися. Наприклад, у європейських країнах надається перевага відкритим, універсальним просторам, тоді як у країнах Сходу більшу роль відіграє зонування для забезпечення приватності. Гендерний аспект тут включає врахування потреб різних груп у приватності, взаємодії або адаптивності простору.

Особливе місце в інноваційному інклюзивному дизайні займає ергономіка. Гендерно-чутливі рішення враховують різні антропометричні показники та фізіологічні особливості користувачів. Наприклад, висота столів і стільців може бути регульованою, а меблі – універсальними, щоб забезпечити комфорт для користувачів незалежно від їхніх параметрів. Ергономічність також включає доступність для людей із фізичними обмеженнями, що є важливим аспектом інклюзивності.

Використання декоративних елементів у гендерно-чутливому дизайні сприяє створенню унікальної атмосфери та підкреслює естетику простору. Однак важливо, щоб ці елементи не формували стереотипного сприйняття простору, а гармонійно інтегрувалися в загальний концепт. Наприклад, картини, текстильні елементи або аксесуари можуть бути виконані в стилі, який підходить для всіх гендерних груп, сприяючи їхньому естетичному задоволенню.

Загалом, гендерний аспект у інноваційному інклюзивному дизайні спрямований на створення середовища, яке відповідає потребам сучасного суспільства, забезпечує комфорт, функціональність і естетичну привабливість. Інтеграція таких рішень сприяє розвитку інклюзивних просторів, які враховують різноманітність користувачів, та формує новий рівень гармонії між людиною і середовищем. Гендерно-чутливий підхід не лише дозволяє створювати

універсальні рішення, але й сприяє зменшенню соціальних бар'єрів, що робить його важливим елементом сталого розвитку сучасного дизайну.

### **3.4. Характеристика авторської розробки на основі досліджуваної теми**

#### **Авторська розробка меблевого комплексу для жінок.**

##### **Концепція та ідея:**

Розробка меблевого комплексу для жінок є результатом глибокого аналізу потреб користувачок, орієнтованого на створення гармонійного, комфортного та функціонального простору. Основна концепція базується на візуальній легкості, ергономічності та використанні м'яких форм, які забезпечують затишок та індивідуальність інтер'єру.

##### **Характеристики розробки:**

#### **1. Форма та композиція:**

Комплекс складається з дивану з округлими контурами, пуфів, туалетного столика та стінового модуля з поличками.

Плавні лінії та відсутність гострих кутів створюють м'яке середовище, яке відповідає психологічним та естетичним потребам користувачок.

Органічне поєднання функціональних елементів меблів забезпечує зручність користування та просторову гармонію.

#### **2. Колірна гама:**

Пастельні відтінки (пудровий рожевий, кремовий, світло-сірий) формують спокійну атмосферу, що сприяє релаксації та відпочинку.

Золотисті деталі та делікатні акценти підкреслюють елегантність виробу та додають нотку розкоші.

#### **3. Матеріали:**

Основні елементи виготовлені з натурального дерева, що забезпечує довговічність конструкції.

Текстильні покриття з м'якою фактурою та високими показниками зносостійкості.

Дзеркальні та скляні вставки додають візуальної легкості та розширюють простір інтер'єру.

#### 4. Функціональність:

Диван має вбудовані модулі для зберігання дрібних речей, що дозволяє оптимізувати простір.

Туалетний столик оснащений висувними ящиками для косметики та аксесуарів, а велике дзеркало з підсвічуванням забезпечує зручність користування.

Пуфи можуть використовуватись як додаткові сидіння або опори для ніг, що додає гнучкості використанню меблевого комплексу.

#### 5. Призначення:

Авторська розробка спрямована на створення індивідуального простору для жінок у житловому інтер'єрі, де можна організувати зону відпочинку, роботи або догляду за собою. Функціональність і естетика поєднуються для забезпечення затишку, спокою та індивідуальності. Універсальний меблевий модуль є результатом інтеграції гендерно-нейтрального підходу в дизайні. Основною ідеєю є створення меблів, що відповідають функціональним і естетичним потребам як чоловіків, так і жінок, а також підкреслюють інклюзивність і адаптивність сучасного інтер'єру.

Характеристики розробки:

##### 1. Форма та композиція:

Модульна система меблів складається з блоків геометричних форм із плавними лініями, що дозволяє трансформувати простір відповідно до потреб користувачів.

Композиція включає диван, який може розділятися на окремі секції, додаткові модулі для зберігання та стінові панелі з декоративними нішами.

## 2. Колірна гама:

Використання нейтральних кольорів (сірий, бежевий, темно-коричневий) сприяє гендерній універсальності та підходить для різних стилів інтер'єру.

Натуральні дерев'яні текстури поєднуються з текстильними поверхнями, забезпечуючи баланс між теплом і функціональністю.

## 3. Матеріали:

Високоякісне дерево (дуб, бук) як основа конструкції для забезпечення довговічності.

Тканини зі стійкими до зносу властивостями, зручні для використання в громадських і приватних просторах.

Металеві деталі додають сучасності та технологічності дизайну.

## 4. Функціональність:

Диван має модульну конструкцію, що дозволяє адаптувати його форму до різних потреб: від зони відпочинку до робочого простору.

Вбудовані столи й полички забезпечують додаткові функції для організації речей.

Мобільні елементи можна переміщати залежно від призначення простору.

Призначення:

Меблевий модуль розроблено для спільного використання чоловіками та жінками в житлових, офісних або громадських просторах. Гнучкість конструкції дозволяє адаптувати меблі до індивідуальних та групових потреб користувачів, забезпечуючи максимальний комфорт і функціональність.

## **Висновки до третього розділу.**

Третій розділ роботи присвячений розгляду гендерно-чутливих та інноваційних підходів у проєктуванні просторово-предметного середовища. У розділі було висвітлено ключові аспекти формування інтер'єрних рішень, функціонального зонування та впровадження інновацій для забезпечення

інклюзивності. Результати аналізу підтвердили, що інтеграція гендерної чутливості та інклюзивності є невід'ємною складовою сучасного дизайну, яка дозволяє створювати комфортні, доступні та адаптивні простори для різних категорій користувачів.

Гендерно-чутливий підхід у формуванні інтер'єрних рішень охоплює врахування фізіологічних, психологічних та соціальних особливостей чоловіків і жінок. Зокрема, у процесі проектування важливо зважати на антропометричні параметри користувачів, їхні естетичні вподобання та потреби у функціональних зонах. Використання теплих кольорів, натуральних текстур і багаторівневого освітлення сприяє створенню затишку, який більше відповідає потребам жінок, тоді як мінімалізм і строгі форми задовольняють вподобання чоловіків. Застосування таких принципів дозволяє створити гармонійні інтер'єри, які відповідають різним уподобанням і потребам.

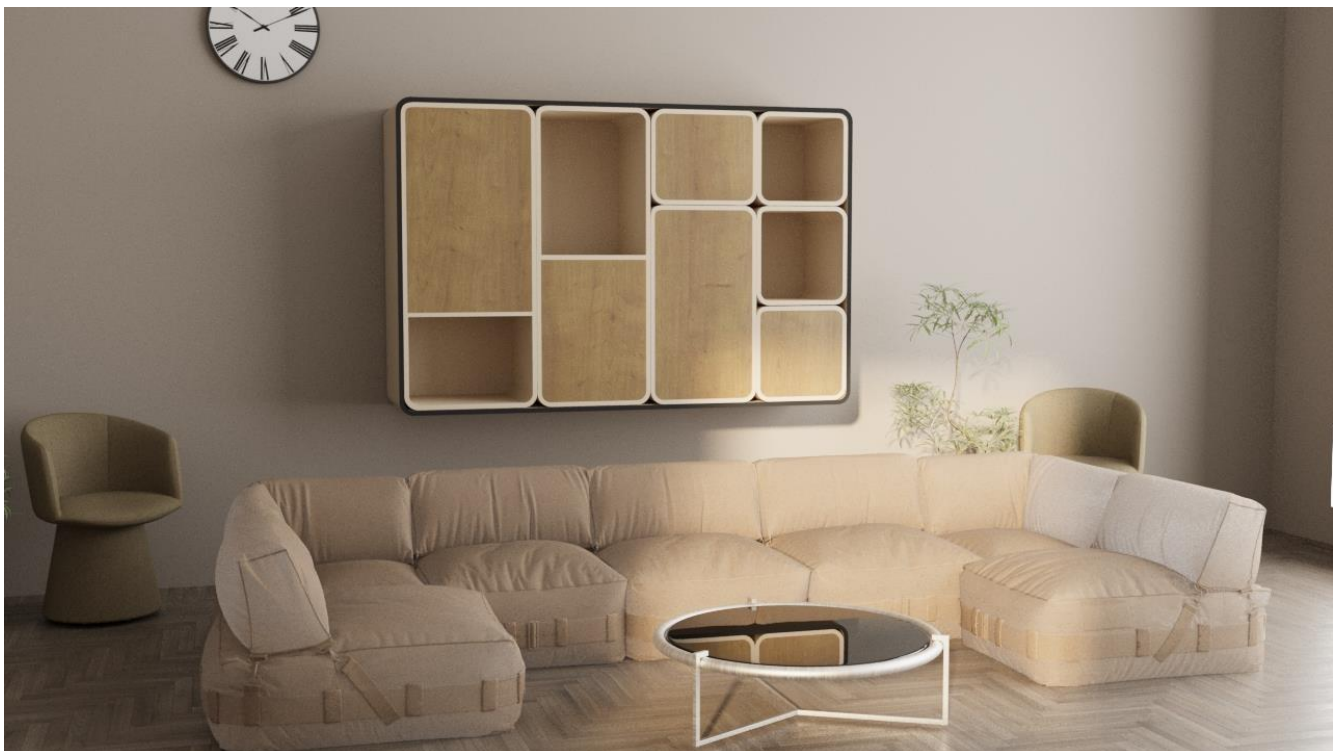
Функціональне зонування, розглянуте у розділі, підтвердило свою важливість у забезпеченні адаптивності середовища. У житлових приміщеннях зонування дозволяє врахувати специфічні ролі користувачів: кухонні зони для виконання доглядових функцій, ізольовані простори для індивідуальної роботи чи спортивні зони для активностей. У громадських просторах акцент робиться на створенні зон для соціальної взаємодії, фізичної активності та рекреації. Наприклад, освітлені та відкриті маршрути у парках, адаптовані майданчики для дітей і спортивні зони є прикладом функціонального зонування, яке забезпечує рівноправний доступ для чоловіків і жінок.

Інноваційні рішення, представлені в розділі, виведені як один із основних інструментів підвищення інклюзивності середовища. Використання розумних технологій, таких як автоматичне управління освітленням, інтерактивні навігаційні системи та адаптивні меблі, дозволяє створити динамічні середовища, які можуть змінюватися відповідно до потреб користувачів. Наприклад, розумні системи управління полегшують користування простором для людей із фізичними обмеженнями, а інтерактивні карти сприяють

комфортній навігації для слабозорих. Упровадження сучасних матеріалів, таких як нанопокриття чи антиковзкі поверхні, забезпечує безпеку та довговічність середовища. Розділ також підкреслив важливість екологічного підходу у сучасному дизайні. Використання відновлюваних матеріалів, енергоефективних систем освітлення та інтеграція природних елементів у простір сприяють стійкості середовища та зменшують його вплив на довкілля. Екологічний дизайн стає невід'ємною частиною інноваційного підходу, підвищуючи цінність середовища як для користувачів, так і для суспільства загалом.

Отже, у розділі було доведено, що гендерно-чутливий і інклюзивний дизайн має вирішальне значення у створенні сучасних просторів. Він сприяє подоланню бар'єрів, забезпечує рівність, доступність та комфорт для всіх користувачів, незалежно від їхніх фізичних можливостей чи соціальних ролей. Інноваційні підходи, поєднані з гендерно-чутливим дизайном, дозволяють створювати середовища, які є не лише естетично привабливими, але й функціонально ефективними та соціально відповідальними. Це підкреслює необхідність інтеграції таких рішень у майбутні проекти, спрямовані на розвиток інклюзивного просторово-предметного середовища.





СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кравченко О. Інклюзивність у сучасному дизайні: Український досвід. Харків: Дизайн і простір, 2020. 150 с.
2. Мельник І. Гендерний підхід у проектуванні середовища. Київ: Основа, 2017. 120 с.
3. Наконечна А. Історія становлення дизайну. [Електронний документ]. Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1921>
4. Arnheim, Rudolf. Art and Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye. University of California Press, 1974. 508 p.
5. Cranz, G. The Politics of Park Design: A History of Urban Parks in America. Cambridge, 2016. 320 p.
6. Design Council. Design Thinking for Public Good. [Електронний документ]. Режим доступу: [www.designcouncil.org.uk](http://www.designcouncil.org.uk).
7. Dezeen. Inclusive and Adaptive Design Trends. [Електронний документ]. Режим доступу: [www.dezeen.com](http://www.dezeen.com).
8. Evans, Helen. Design and Gender: A Feminist Approach to Architecture. Routledge, 2005. 250 p.
9. Frank, Karen. Gendered Spaces in Architecture and Design. Design Issues, vol. 18, no. 4, 2002, pp. 3–11. [Електронний документ]. Режим доступу: [www.jstor.org/stable/1512004](http://www.jstor.org/stable/1512004)
10. Itten, Johannes. The Art of Color: The Subjective Experience and Objective Rationale of Color. John Wiley & Sons, 1973. 220 p.
11. Kovalenko, Olga. Gender Approach in the Design of Modern Interiors. Ukrainian Institute of Design Studies, 2020. 200 p.
12. Moore, G. Environmental Psychology and Human Well-Being. New York: Springer, 2018. 350 p.

13. Norman, Don. *Emotional Design: Why We Love (or Hate) Everyday Things*. Basic Books, 2003. 257 p.
14. Pallasmaa, J. *The Eyes of the Skin: Architecture and the Senses*. Wiley, 2012. 128 p.
15. Panero, James, and Martin Zelnik. *Human Dimension and Interior Space: A Source Book of Design Reference Standards*. Watson-Guptill, 1979. 320 p.
16. Pidhaietskyi, V. M. *Adaptation of Space to the Sociocultural Features of Ukrainian Society*. Kyiv Design Bureau, 2018. 95 p.
17. Steiner, Edward. *Universal Design: Principles and Models*. Wiley, 2003. 304 p.
18. Taylor, J. *Designing for Gender Equality*. *Journal of Urban Studies*, 2010, №4, p. 45-60.
19. UNESCO. *Gender and Public Spaces: A Toolkit for Urban Design*. Paris, 2019. 84 p.
20. UN Women. *Safety in Urban Environments for Women and Girls*. Режим доступу: <https://www.unwomen.org>
21. Panero, J., & Zelnik, M. (1979). *Human Dimension and Interior Space: A Source Book of Design Reference Standards*. New York: Whitney Library of Design.
22. Frank, K. (2001). *Gendered Spaces in Architecture and Design*. *Design Issues*, 17(4), 58–64.
23. Evans, H. (2010). *Design and Gender: A Feminist Approach to Architecture*. London: Routledge.
24. Арнхейм, Р. (1954). *Мистецтво і візуальне сприйняття: психологія творчого ока*. Каліфорнія: University of California Press.

25. Arnheim, R. (1954). *Art and Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye*. University of California Press.

*(Рудольф Арнхейм. "Мистецтво і візуальне сприйняття")*

## ВИСНОВКИ

У ході дослідження було комплексно розглянуто проблему гендерночутливого підходу в дизайні просторово-предметного середовища, що дозволило досягти поставлених цілей і вирішити сформульовані завдання. Основними результатами роботи є такі висновки:

1. Здійснено всебічний аналіз наукової літератури, в якому розглянуто еволюцію дизайну просторово-предметного середовища та сучасні концепції гендерно-чутливого підходу. Виявлено, що дослідження в цій сфері потребують подальшого розвитку, оскільки значна частина наукових праць акцентує увагу на загальних принципах інклюзивності, проте недостатньо розглядає специфіку врахування гендерних потреб. Визначено ключові принципи гендерно-чутливого дизайну, серед яких адаптивність, універсальність, функціональність і естетичність. Дослідження показало, що врахування фізіологічних, психологічних та соціокультурних аспектів користувачів дозволяє створювати простір, який не лише задовольняє базові потреби, але й формує позитивне емоційне сприйняття.

2. Проаналізовано вплив соціокультурного контексту на формування гендерно-чутливого середовища. Виявлено, що особливості гендерного підходу значною мірою залежать від культурних традицій і соціальних норм, які визначають пріоритети в проектуванні простору. Наприклад, у європейських країнах акцент робиться на відкритості та універсальності, тоді як у країнах Сходу – на зонуванні й приватності.

3. Розроблено рекомендації щодо використання кольорових схем, матеріалів та текстур у гендерно-чутливому дизайні. Запропоновано відмовитися від стереотипного використання кольорів на користь нейтральних і природних відтінків, які сприяють емоційному комфорту. Матеріали вибрано з акцентом на екологічність, довговічність і тактильний комфорт. Текстури

служать додатковим засобом створення гармонії між функціональними зонами простору.

4. Проведено аналіз ергономічних рішень, які враховують антропометричні параметри різних груп користувачів. У процесі проектування меблів і функціональних елементів використано регульовані параметри, що дозволяють адаптувати простір до індивідуальних потреб. Зокрема, розроблено рішення для оптимальної висоти робочих поверхонь, розташування полиць та ергономічного зонування.

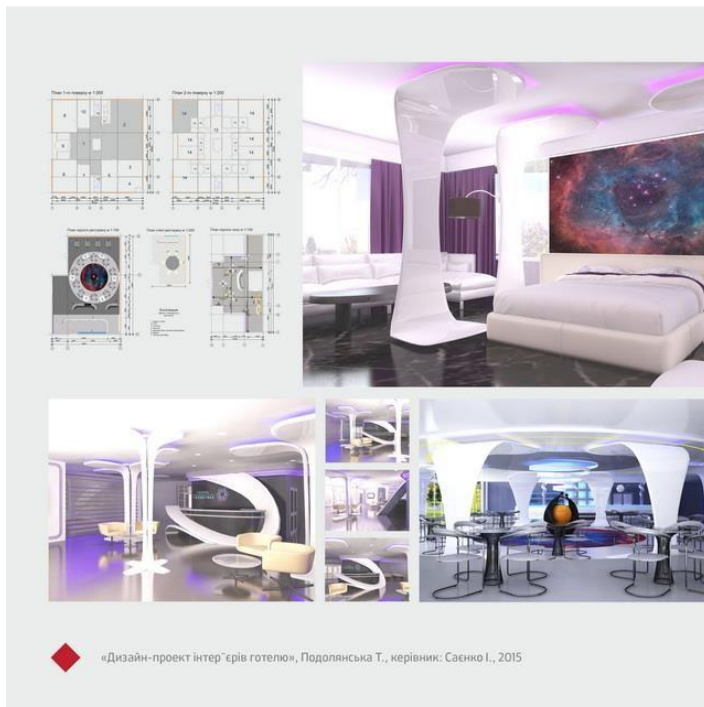
5. Інтегровано інноваційні технології в дизайн простору. Розроблено концепцію «розумного» середовища, яке включає автоматизоване управління освітленням, температурою та іншими параметрами. Використання мобільних перегородок та модульних меблів сприяє гнучкості простору та його трансформації залежно від сценарію використання.

6. На основі проведеного дослідження створено авторський проект гендерно-чутливого просторово-предметного середовища. Він включає адаптивні рішення для зонування, кольорових схем, матеріалів та ергономічних елементів. Проект демонструє естетику простоти, функціональності та гармонії, що відповідає сучасним вимогам дизайну.

## ДОДАТОК

**Зображення 1 (зелений диван)**

Ілюструє сучасний підхід до зонування інтер'єру з використанням меблів, які враховують гендерно-нейтральний підхід. Простий, мінімалістичний стиль і універсальне поєднання кольорів (зелений диван із нейтральними аксесуарами) підкреслюють доступність для будь-якої статі.



**Зображення 2 (архітектурні плани та етнічні мотиви)**  
Демонструє як інноваційний, так і традиційний підхід у дизайні простору. Ліва частина ілюструє сучасний футуристичний підхід до дизайну, а права – вплив етнічних мотивів на оформлення, враховуючи культурний контекст.



Зображення 3 (гостьова кімната з перегородкою)

Показує важливість функціонального зонування у багатофункціональних просторах.



**Зображення 4 (світлий інтер'єр із дерев'яними акцентами)** Ілюструє теплий, затишний простір із гендерно-нейтральними кольорами. Дерев'яні та текстильні елементи додають текстури, підкреслюючи універсальність і сучасність дизайну.

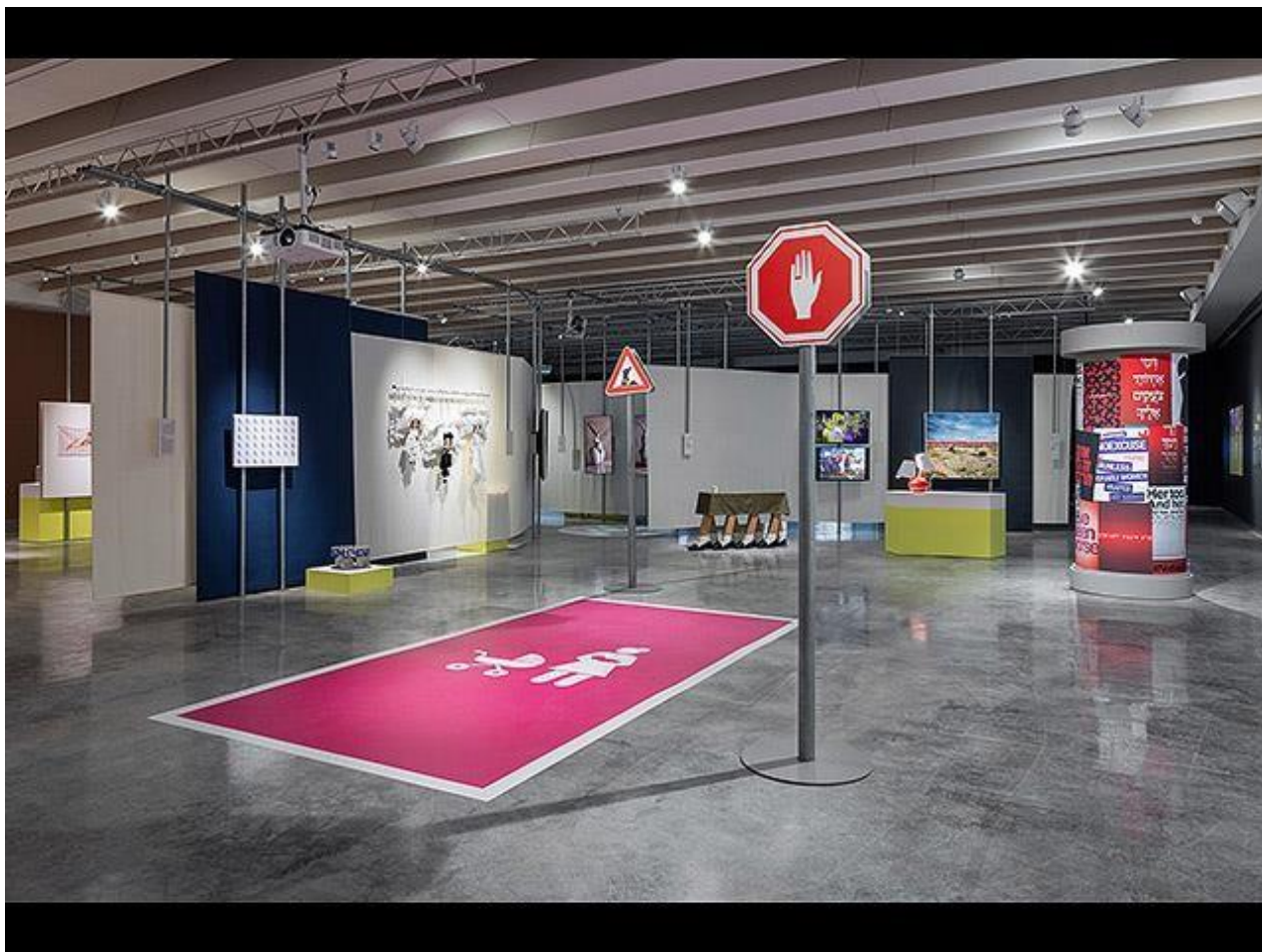


**Зображення 5 (лаунж-зона з акцентом на природні кольори)**

Пропонує гармонійне поєднання меблів і кольорових рішень. Нейтральні та природні відтінки створюють комфортний простір для людей будь-якої статі.



**Зображення 6 (людина на інвалідному візку, ілюстрація)**  
Символізує інклюзивність дизайну, зокрема його доступність для людей із фізичними обмеженнями. Підкреслює важливість врахування різних потреб у сучасному просторі.



**Зображення 7 (виставковий простір із гендерними знаками)**  
Ілюструє застосування гендерно-чутливого підходу у громадських просторах.  
Чіткі вказівники й відкриті зони підкреслюють доступність та інформативність.



**Зображення 8 (шафа із зонуванням для чоловіків та жінок)**  
Демонструє, як у просторі може бути реалізоване зонування для різних гендерів, з урахуванням зручності й функціональності.



**Зображення 9 (спорт у візках, ілюстрація)**

Підкреслює рівність можливостей і важливість адаптивного дизайну, що враховує фізичні потреби кожної людини.



**Зображення 10 (релаксаційні крісла для чоловіків і жінок).** Ілюструє різницю в ергономічному підході до дизайну меблів, які адаптовані до потреб різних гендерів, але водночас зберігають універсальність стилю.



«Простий гендерно-чутливий дизайн із пандусом, сходами та універсальними знаками».



### **Зображення 12.**

Демонструє затишний інтер'єр із гендерно-нейтральними кольорами. Використання натуральних матеріалів, дерев'яних елементів і теплих тонів створює комфортну атмосферу для будь-якої статі.



### **Зображення 13.**

«Приклад інклюзивного дизайну громадського простору: доступні пандуси, зручні для людей з обмеженими можливостями, та універсальне зонування для всіх відвідувачів»



#### **Зображення 14.**

Ілюстрація дитячої кімнати, яка враховує інтереси різних вікових і гендерних груп. Зонування простору дозволяє одночасно організувати навчання, відпочинок та ігрову діяльність.



### **Зображення 15.**

Офісний простір із ергономічними рішеннями. Особливу увагу приділено правильному освітленню, зручним меблям та організації робочого простору, що забезпечує комфорт для всіх користувачів.



### **Зображення 16.**

Двоповерхове зонування у малогабаритній квартирі. Раціональне використання простору дозволяє поєднати функціональні зони для відпочинку, роботи та зберігання речей, що є універсальним рішенням для будь-яких потреб.



### **Зображення 17.**

Ілюстрація інтеграції модульних меблів у сучасний інтер'єр. Використання дерев'яних та текстильних матеріалів створює гармонію між естетикою і функціональністю.

# Графічна частина кваліфікаційної роботи рівня вищої освіти на тему: «Дизайн просторово-предметного середовища з врахуванням гендерного підходу»

КАВАЛІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА НА ТЕМУ:

Дизайн просторово-предметного середовища з врахуванням гендерного підходу

СПЕЦІАЛЬНОСТЬ 022 «ДИЗАЙН»  
РАДУБА ЗНАТЬ ОЗ «КІЛЬЦЮРА І МІСТЕЦТВО»

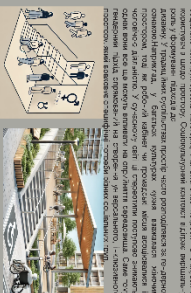


ВІСНИК НАД. СТ. ЕНІМ ПАВЛАДІНА КАТЕРИНА РОМАНІВНА  
Ніжисіна Катерина Іванівна, магистрантка факультету «Архітектура і дизайн»  
Кафедра «Дизайн» ННУ ім. Шевченка, 2024 рік



Мета роботи полягає у дослідженні впливу гендерних аспектів на дизайн просторово-предметного середовища. Основні завдання роботи полягають у аналізі сучасних тенденцій у дизайні інтер'єру з врахуванням гендерного підходу, а також у розробці рекомендацій щодо створення комфортного середовища для обох статей. Робота складається з вступу, двох розділів та висновку. У вступі розглянуто актуальність теми дослідження та його значення. У першому розділі проведено аналіз літературних джерел та сучасних тенденцій у дизайні інтер'єру. У другому розділі розроблено рекомендації щодо створення комфортного середовища для обох статей. Висновок підсумовує основні результати дослідження та висловлює сподівання на подальше дослідження цієї теми.

Ключові слова: дизайн просторово-предметного середовища, гендерний підхід, інтер'єр, комфортне середовище, рекомендації.



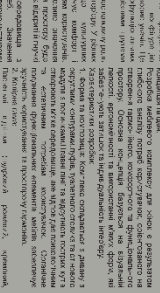
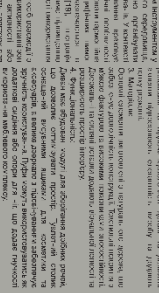
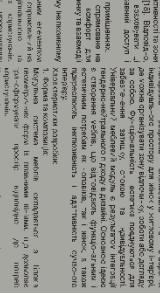
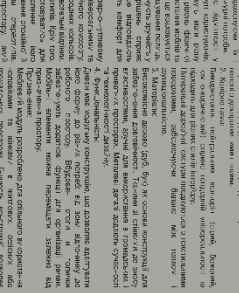
1. Аналіз сучасних тенденцій у дизайні просторово-предметного середовища з врахуванням гендерного підходу. У цьому розділі проведено аналіз літературних джерел та сучасних тенденцій у дизайні інтер'єру. Зокрема, звернено увагу на такі аспекти, як: використання нейтральних кольорів, натуральних матеріалів, функціональних елементів, а також на важливість створення комфортного середовища для обох статей. Аналіз показує, що сучасний дизайн інтер'єру все більше враховує потреби обох статей, що є позитивним розвитком цієї галузі.



2. Розробка рекомендацій щодо створення комфортного середовища для обох статей. У цьому розділі розроблено рекомендації щодо створення комфортного середовища для обох статей. Зокрема, звернено увагу на такі аспекти, як: використання нейтральних кольорів, натуральних матеріалів, функціональних елементів, а також на важливість створення комфортного середовища для обох статей. Рекомендації спрямовані на створення просторово-предметного середовища, яке буде комфортним для обох статей, незалежно від їхніх особливостей.

3. Висновок. У цьому розділі підсумовано основні результати дослідження та висловлено сподівання на подальше дослідження цієї теми. Дослідження показало, що сучасний дизайн інтер'єру все більше враховує потреби обох статей, що є позитивним розвитком цієї галузі. Рекомендації, розроблені в ході дослідження, можуть бути використані для створення комфортного середовища для обох статей. Подальше дослідження цієї теми може допомогти створити більш комфортне середовище для обох статей.

4. Список літературних джерел. У цьому розділі наведено список літературних джерел, використаних в ході дослідження. Список включає наукові статті, монографії та інші джерела, які допомогли зрозуміти актуальність теми дослідження та сучасні тенденції у дизайні інтер'єру.



МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ  
Навчально-науковий інститут деревообробних технологій і дизайну **Кафедра  
дизайну**

**Пахалкова**

**Катерина Романівна**

Кваліфікаційна робота магістерського рівня вищої освіти

На тему:

**ДИЗАЙН ПРОСТОРОВО-ПРЕДМЕТНОГО СЕРЕДОВИЩА З  
ВРАХУВАННЯМ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ**

**АНОТАЦІЯ**

У магістерській кваліфікаційній роботі розкрито дизайн просторово-предметного середовища з врахуванням гендерного підходу. Здійснено аналіз впливу фізіологічних, психологічних, соціокультурних та ергономічних аспектів на проектування гендерно-чутливих просторів, які відповідають сучасним вимогам інклюзивності та універсальності. Досліджено, як гендерні особливості формують принципи функціонального зонування середовища, використання кольорів, матеріалів, текстур і технологій. Особливу увагу приділено інтеграції інноваційних підходів, таких як адаптивний дизайн і ергономічне моделювання, для забезпечення комфорту та рівності користувачів різних гендерних груп. Робота складається з трьох розділів та авторської дизайн-розробки.

Магістерська кваліфікаційна робота виконана на кафедрі дизайну Національного лісотехнічного університету України, Львів, 2024 рік.

**Ключові слова:** гендерно-чутливий дизайн, просторово-предметне середовище, інклюзивність, адаптивність, ергономіка, інноваційні технології.

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE  
UKRAINIAN NATIONAL FORESTRY UNIVERSITY

Educational and Research Institute of Woodworking Technologies and  
Design Department of Design **Pakhalkova**

**Kateryna Romanivna**

Master's Degree Qualification Thesis On

the Topic:

**DESIGN OF SPATIAL-OBJECT ENVIRONMENTS WITH  
CONSIDERATION OF THE GENDER APPROACH**

**ABSTRACT**

The master's qualification thesis explores the design of spatial-object environments considering the gender approach. It analyzes the influence of physiological, psychological, sociocultural, and ergonomic aspects on the design of gender-sensitive spaces that meet modern requirements for inclusivity and universality. The research examines how gender characteristics shape principles of functional zoning, the use of colors, materials, textures, and technologies. Special attention is paid to integrating innovative approaches such as adaptive design and ergonomic modeling to ensure comfort and equality for users of different gender groups. The thesis consists of three chapters and an authorial design development.

The master's qualification thesis was completed at the Department of Design of the National University of Forestry and Wood Technology of Ukraine, Lviv, 2024.

**Keywords:** gender-sensitive design, spatial-object environment, inclusivity, adaptability, ergonomics, innovative technologies.